

**ПРЕЧИШЋЕНА ВЕРЗИЈА УГОВОРА О ОСНИВАЊУ ЕВРОПСКЕ
ЗАЈЕДНИЦЕ ЗА АТОМСКУ ЕНЕРГИЈУ (ЕУРАТОМ)**

Садржај

Преамбула

НАСЛОВ I. Задачи Заједнице

НАСЛОВ II. Одредбе за подстицање напретка у области нуклеарне енергије

ПОГЛАВЉЕ 1. ПОДСТИЦАЊЕ ИСТРАЖИВАЊА

ПОГЛАВЉЕ 2. ШИРЕЊЕ ИНФОРМАЦИЈА

Одељак 1. Информације којима Заједница располаже

Одељак 2. Остале информације

Одељак 3. Одредбе о заштити тајности

Одељак 4. Посебне одредбе

ПОГЛАВЉЕ 3. ЗАШТИТА ЗДРАВЉА

ПОГЛАВЉЕ 4. ИНВЕСТИЦИЈЕ

ПОГЛАВЉЕ 5. ЗАЈЕДНИЧКА ПРЕДУЗЕЋА

ПОГЛАВЉЕ 6. СНАБДЕВАЊЕ

Одељак 1. Агенција

Одељак 2. Руде, изворни материјали и специјални фисилни материјали који потичу из Заједнице

Одељак 3. Руде, изворни материјали и специјални фисилни материјали који не потичу из Заједнице

Одељак 4. Цене

Одељак 5. Одредбе које се односе на политику снабдевања

Одељак 6. Посебне одредбе

ПОГЛАВЉЕ 7. ГАРАНТИЈЕ

ПОГЛАВЉЕ 8. ПРАВО СВОЈИНЕ

ПОГЛАВЉЕ 9. ЗАЈЕДНИЧКО НУКЛЕАРНО ТРЖИШТЕ

ПОГЛАВЉЕ 10. СПОЉНИ ОДНОСИ

НАСЛОВ III. Финансијске одредбе и одредбе о органима

ПОГЛАВЉЕ 1. ПРИМЕНА ОДРЕЂЕНИХ ОДРЕДАБА УГОВОРА О ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ И УГОВОРА О ФУНКЦИОНИСАЊУ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

ПОГЛАВЉЕ 2. ОРГАНИ ЗАЈЕДНИЦЕ

Одељак 1. Европски парламент

Одељак 2. Савет

Одељак 3. Комисија

Одељак 4. Суд правде Европске уније

Одељак 5. Ревизорски суд

ПОГЛАВЉЕ 3. ОДРЕДБЕ ЗАЈЕДНИЧКЕ ЗА ВИШЕ ОРГАНА

ПОГЛАВЉЕ 4. ЕКОНОМСКИ И СОЦИЈАЛНИ КОМИТЕТ

НАСЛОВ IV. Посебне финансијске одредбе

НАСЛОВ V. Опште одредбе

НАСЛОВ VI. ОДРЕДБЕ КОЈЕ СЕ ОДНОСЕ НА ПОЧЕТНИ ПЕРИОД
(стављен ван снаге)

Завршне одредбе

АНЕКСИ

АНЕКС I. ОБЛАСТИ ИСТРАЖИВАЊА КОЈА СЕ ОДНОСЕ НА НУКЛЕАРНУ ЕНЕРГИЈУ ИЗ ЧЛАНА 4. ОВОГ УГОВОРА

АНЕКС II. ИНДУСТРИЈСКЕ АКТИВНОСТИ ИЗ ЧЛАНА 41. ОВОГ УГОВОРА

АНЕКС III. ПОГОДНОСТИ КОЈЕ СЕ МОГУ ДАТИ ЗАЈЕДНИЧКИМ ПРЕДУЗЕЋИМА НА ОСНОВУ ЧЛАНА 48. ОВОГ УГОВОРА

АНЕКС IV. ЛИСТА РОБЕ И ПРОИЗВОДА НА КОЈЕ СЕ ПРИМЕЊУЈУ ОДРЕДБЕ ПОГЛАВЉА 9. О ЗАЈЕДНИЧКОМ НУКЛЕАРНОМ ТРЖИШТУ

АНЕКС V. ПРОГРАМ ПОЧЕТНОГ ИСТРАЖИВАЊА И ОБУКЕ ИЗ ЧЛАНА 215. ОВОГ УГОВОРА *(стављен ван снаге)*

ПРОТОКОЛИ

Протокол о улози националних парламената у Европској унији

Протокол о статусу Суда правде Европске уније

Протокол о седиштима органа и одређених тела, служби и агенција Европске уније
Протокол о привилегијама и имунитетима Европске уније

Протокол о члану 40.3.3. Устава Ирске

Протокол о прелазним одредбама

ПРЕАМБУЛА

ЊЕГОВО ВЕЛИЧАНСТВО КРАЉ БЕЛГИЈАНАЦА, ПРЕДСЕДНИК САВЕЗНЕ РЕПУБЛИКЕ НЕМАЧКЕ, ПРЕДСЕДНИК РЕПУБЛИКЕ ФРАНЦУСКЕ, ПРЕДСЕДНИК РЕПУБЛИКЕ ИТАЛИЈЕ, ЊЕНО КРАЉЕВСКО ВИСОЧАНСТВО ВЕЛИКА ВОЈВОТКИЊА ОД ЛУКСЕМБУРГА, ЊЕНО ВЕЛИЧАНСТВО КРАЉИЦА ХОЛАНДИЈЕ ⁽¹⁾,

УВИЂАЈУЋИ да нуклеарна енергија представља битан ресурс за развој и оживљавање индустрије и да ће омогућити напредак у залагању за мир,

УВЕРЕНИ да само заједнички труд уложен без одлагања може довести до постигнућа која су сразмерна стваралачким капацитетима њихових земаља,

РЕШЕНИ да створе услове који су неопходни за развој снажне нуклеарне индустрије која ће обезбедити повећано снабдевање енергијом, водити до модернизације техничких процеса и многим другим начинима примене допринети просперитету њихових народа,

У НАСТОЈАЊУ да створе услове за сигурност која је неопходна да се отклоне опасности по живот и здравље становништва,

У ЖЕЉИ да укључе и друге земље у свој рад и да сарађују са међународним организацијама које се баве развојем атомске енергије у мирољубиве сврхе,

ОДЛУЧИЛИ СУ да створе ЕВРОПСКУ ЗАЈЕДНИЦУ ЗА АТОМСКУ ЕНЕРГИЈУ (ЕУРАТОМ) и у ту су сврху одредили као своје пуномоћнике:

(Списак пуномоћника није пренет)

КОЈИ су се, разменивши своја пуномоћја, за која је утврђено да су у ваљаном и прописаном облику, споразумели о следећем:

НАСЛОВ I ЗАДАЦИ ЗАЈЕДНИЦЕ

Члан 1.

Овим уговором високе стране уговорнице међу собом успостављају ЕВРОПСКУ ЗАЈЕДНИЦУ ЗА АТОМСКУ ЕНЕРГИЈУ (ЕУРАТОМ).

⁽¹⁾ Република Бугарска, Република Чешка, Краљевина Данска, Република Естонија, Ирска, Република Грчка, Краљевина Шпанија, Република Хрватска, Република Кипар, Република Летонија, Република Литванија, Република Мађарска, Република Малта, Република Аустрија, Република Пољска, Република Португал, Румунија, Република Словенија, Република Словачка, Република Финска, Краљевина Шведска и Уједињено Краљевство Велике Британије и Северне Ирске у међувремену су постали чланице Европске заједнице за атомску енергију.

Задатак Заједнице јесте да доприноси подизању животног стандарда у државама чланицама и развоју односа са другим земљама стварањем услова неопходних за брзо успостављање и раст нуклеарне индустрије.

Члан 2.

Да би извршила свој задатак, Заједница, како је предвиђено овим уговором:

- а) подстиче истраживање и обезбеђује ширење техничких информација;
- б) успоставља једнообразне сигурносне стандарде да би се заштитило здравље радника и становништва и стара се о њиховој примени;
- в) олакшава инвестирање и обезбеђује, нарочито подстицањем иницијатива предузећа, успостављање основних постројења која су неопходна за развој нуклеарне енергије у Заједници;
- г) стара се о редовном и правичном снабдевању свих корисника у Заједници рудом и нуклеарним горивима;
- д) обезбеђује, кроз одговарајући надзор, да се нуклеарни материјали не користе у сврхе за које нису намењени;
- ђ) остварује право својине које јој је поверено у погледу специјалних физилних материјала;
- е) обезбеђује широка тржишта и приступ најбољим техничким средствима стварањем заједничког тржишта за специјализоване материјале и опрему, слободним кретањем капитала за инвестиције у области нуклеарне енергије и слободом запошљавања стручњака у оквиру Заједнице;
- ж) успоставља са другим земљама и међународним организацијама односе који ће подстицати напредак у мирољубивој употреби нуклеарне енергије.

Члан 3.

(стављен ван снаге)

НАСЛОВ II ОДРЕДБЕ ЗА ПОДСТИЦАЊЕ НАПРЕТКА У ОБЛАСТИ НУКЛЕАРНЕ ЕНЕРГИЈЕ

ПОГЛАВЉЕ I.

Подстицање истраживања

Члан 4.

1. Комисија је одговорна за подстицање и олакшавање нуклеарних истраживања у државама чланицама, као и за њихово употпуњавање спровођењем програма Заједнице за истраживање и обуку.

2. Активност Комисије спроводи се у областима које су наведене у Анексу I овог уговора.

Савет може изменити тај списак, квалификованом већином, на предлог Комисије. Комисија се о томе консултује са Научно-техничким одбором, основаним у складу са чланом 134.

Члан 5.

Ради координације и употпуњавања истраживања која се спровode у државама чланицама, Комисија, било посебним захтевом који је упућен одређеном примаоцу и достављен датој влади, било објављеним општим захтевом, позива државе чланице, лица или предузећа да јој доставе своје програме који се односе на истраживања прецизирана у том захтеву.

Након што онима који су заинтересовани у потпуности омогући да дају своје коментаре, Комисија може дати образложено мишљење о сваком од програма који су јој достављени. Комисија даје такво мишљење ако држава, лице или предузеће који су јој доставили програм то затраже.

Тим мишљењима Комисија одвраћа од непотребног дуплирања и усмерава истраживања ка областима које су недовољно испитане. Комисија не сме објавити ове програме без сагласности државе, лица или предузећа који су јој их доставили.

Комисија у редовним временским интервалима објављује списак оних области нуклеарног истраживања за које сматра да су недовољно истражене.

Комисија може окупити представнике јавних и приватних истраживачких центара, као и све стручњаке који се баве истраживањима у истим или повезаним областима, ради узајамног саветовања и размене информација.

Члан 6.

Да би подстакла спровођење програма истраживања који су јој достављени, Комисија може:

- а) пружати финансијску помоћ у оквиру уговора о истраживању, али без давања субвенција;
- б) за спровођење таквих програма обављати снабдевање, бесплатно или уз наплату, свим изворним материјалима или специјалним фисилним материјалима који су јој на располагању;
- в) ставити постројења опрему или помоћ стручњака на располагање државама чланицама, лицима или предузећима, бесплатно или уз наплату;
- г) подстицати заинтересоване државе чланице, лица или предузећа на заједничко финансирање.

Члан 7.

Савет једногласно, на предлог Комисије, која се консултује са Научно-техничким одбором, утврђује програме Заједнице за истраживање и обуку.

Ти програми се израђују за период од најдуже пет година.

Средства потребна за спровођење тих програма укључују се сваке године у буџет Заједнице за истраживања и инвестиције.

Комисија обезбеђује спровођење ових програма и подноси Савету годишњи извештај о томе.

Комисија обавештава Економски и социјални комитет о главним цртама програма Заједнице за истраживање и обуку.

Члан 8.

1. Након консултовања са Научно-техничким одбором, Комисија оснива Заједнички центар за нуклеарна истраживања.

Овај центар обезбеђује спровођење програма истраживања и осталих задатака које му Комисија додели.

Он такође обезбеђује успостављање јединствене нуклеарне терминологије и стандардног система мерења.

Он оснива и централни биро за нуклеарна мерења.

2. Делатности центра могу се, из географских или функционалних разлога, спроводити у засебним установама.

Члан 9.

1. Након добијања мишљења од Економског и социјалног комитета, Комисија може, у оквиру Заједничког центра за нуклеарна истраживања, основати школе за обуку стручњака, посебно у областима геолошког истраживања лежишта минералних сировина, производње нуклеарних материјала високог степена чистоће, обраде озраченог горива, нуклеарног инжењерства, заштите здравља, као и у области производње и коришћења радиоизотопа.

Комисија одређује појединости тих обука.

2. Оснива се институција на нивоу универзитета; начин њеног функционисања одређује Савет, квалификованом већином на предлог Комисије.

Члан 10.

Комисија може уговором поверити спровођење одређених делова комунитарних програма истраживања државама чланицама, лицима или предузећима, односно трећим земљама, међународним организацијама или држављанима трећих земаља.

Члан 11.

Комисија објављује програме истраживања наведене у чл. 7, 8. и 10, као и редовне извештаје о напретку у њиховом спровођењу.

ПОГЛАВЉЕ 2. Ширење информација

Одељак 1. Информације којима Заједница располаже

Члан 12.

Државе чланице, лица или предузећа имају право да, када поднесу захтев Комисији, добију неискључиве лиценце за патенте, привремено заштићена патентна права, корисне моделе или пријаве патената које поседује Заједница, ако могу делотворно искористити проналаске који су њима обухваћени.

Под истим условима, Комисија издаје подлиценце за патенте, привремено заштићена патентна права, корисне моделе или пријаве патената, ако су Заједници, на основу уговорне лиценце, поверена овлашћења да то чини.

Комисија издаје такве лиценце или подлиценце под условима који се одређују у договору са стицаоцима лиценци и пружа све информације које су неопходне за њихово коришћење. Ти услови се нарочито односе на одговарајућу накнаду а, по потреби, и на право стицаоца лиценце да издаје подлиценце трећим лицима, као и на обавезу да се поменуте информације третирају као пословна тајна.

Ако се не постигне договор о условима из става 3, стицалац лиценце може упутити предмет Суду правде Европске уније како би се одредили одговарајући услови.

Члан 13.

Комисија доставља државама чланицама, лицима и предузећима информације које је Заједница прибавила, а које нису обухваћене одредбама члана 12, било да су те информације проистекле из њеног сопственог програма истраживања или су достављене Комисији са овлашћењем да их слободно користи.

Комисија, међутим, може доставити те информације под условом да се оне третирају као поверљиве и да се не преносе трећим лицима.

Комисија не сме доставити информације које су прибављене уз ограничења у погледу њиховог коришћења или ширења, као што су информације са ознаком тајности, осим ако не обезбеди поштовање тих ограничења.

Одељак 2. Остале информације

а) Споразумно ширење информација

Члан 14.

Комисија настоји да споразумом обезбеди како достављање информација које су Заједници од користи за испуњење њених циљева, тако и издавање лиценци за патенте, привремено заштићена патентна права, корисне моделе или пријаве патената који се односе на те информације.

Члан 15.

Комисија утврђује поступак по ком државе чланице, лица и предузећа могу уз њено посредовање размењивати привремене или коначне резултате својих истраживања, уколико те резултате Заједница није прибавила на основу уговора о истраживању које је доделила Комисија.

Тај поступак мора бити такав да обезбеђује поверљиви карактер размене. Комисија, међутим, може достављене резултате проследити Заједничком центру за нуклеарна истраживања у документационе сврхе; то не подразумева и право на коришћење са којим се страна која их је доставила није сагласила.

б) Обавештавање Комисије по службеној дужности

Члан 16.

1. Чим се пријава патента или корисног модела који се искључиво односе на нуклеарну област поднесе држави чланици, она тражи од подносиоца пријаве сагласност да се о садржају пријаве одмах обавести Комисија.

Ако се подносилац пријаве сагласи, обавештење се доставља у року од три месеца од датума подношења пријаве. Ако се подносилац пријаве не сагласи, држава чланица у истом року обавештава Комисију о постојању пријаве.

Комисија може захтевати од државе чланице да је обавести о садржају пријаве о чијем постојању је обавештена.

Комисија подноси сваки такав захтев у року од два месеца од дана пријема обавештења. Свако продужење овог рока подразумева и одговарајуће продужење рока из подстава 6. овог става.

По пријему таквог захтева од Комисије, држава чланица поново тражи од подносиоца пријаве сагласност за обавештавање о садржају његове пријаве. Ако се подносилац пријаве сагласи, обавештење се одмах доставља.

Ако се подносилац пријаве не сагласи, држава чланица је ипак дужна да Комисији достави ово обавештење у року од 18 месеци од датума подношења пријаве.

2. Држава чланица обавештава Комисију, у року од 18 месеци од датума подношења пријаве, о постојању свих до тада необјављених пријава патента или корисног модела за које им се, *prima facie*, учини да се тичу предмета који, иако се не односи искључиво на нуклеарну област, ипак јесте непосредно повезан са развојем нуклеарне енергије у Заједници и од суштинског је значаја за тај развој.

Ако Комисија то захтева, обавештење о садржају пријаве јој се доставља у року од два месеца.

3. Да би се омогућило објављивање у што краћем року, државе чланице максимално скраћују време потребно за испитивање пријаве патента или корисног модела који се односе на предмете из ст. 1. и 2, а које је Комисија захтевала.

4. Комисија наведена обавештења сматра поверљивим. Она се могу користити искључиво у документационе сврхе. Комисија, међутим, може искористити проналаске о којима је обавештена, било уз сагласност подносиоца пријаве или у складу са чл. 17–23.

5. Одредбе овог члана не примењују се када споразум закључен са трећом државом или међународном организацијом искључује обавештавање.

в) Издавање лиценце на основу арбитраже или издавање лиценце принудним путем

Члан 17.

1. Ако се не постигне споразум, неискључиве лиценце се могу издати било на основу арбитраже било издавањем лиценце принудним путем у складу са чл. 18–23:

а) Заједници или заједничким предузећима којима је то право дато на основу члана 48. у погледу патената, привремено заштићених патентних права или корисних модела који се односе на проналаске који су директно повезани са нуклеарним истраживањима, ако је издавање тих лиценци неопходно за наставак њихових истраживања или неопходно за рад њихових постројења.

Ако Комисија то захтева, те лиценце укључују право да се трећа лица овласте да користе проналаске када обављају посао за Заједницу или заједничка предузећа или извршавају њихове наруџбине;

- б) лицима или предузећима која су Комисији поднела захтев за издавање тих лиценци у вези са патентима, привремено заштићеним патентним правима или корисним моделима који се односе на проналаске непосредно повезане са развојем нуклеарне енергије у Заједници и од суштинског су значаја за њега, под условом да су испуњени следећи услови:
- (i) да је прошло најмање четири године од подношења пријаве патента, осим у случају проналаска који се искључиво односи на нуклеарну област;
 - (ii) да на територији државе чланице где је проналазак заштићен у погледу тог проналаска нису задовољени захтеви које произлазе из развоја нуклеарне енергије, како тај развој схвата Комисија;
 - (iii) да носилац, након што је позван да испуни такве захтеве, било сам или преко својих стицалаца лиценце, није поступио у складу са тим захтевом;
 - (iv) да лица или предузећа која подносе захтеве за давање лиценце коришћењем датог проналаска могу делотворно испунити такве захтеве.

Државе чланице не смеју, како би испуниле такве захтеве, предузети ниједну принудну меру предвиђену у њиховом националном законодавству која ће ограничити заштиту проналаска, осим на претходни захтев Комисије.

2. Неискључива лиценца се не може издати под условима предвиђеним у ставу 1. ако носилац може доказати постојање оправданих разлога, а нарочито да није имао довољно времена на располагању.

3. Издавање лиценце у складу са ставом 1. повлачи право на пуну накнаду, о чијем се износу договарају носилац патента, привремено заштићеног патентног права или корисног модела и стицалац лиценце.

4. Одредбе овог члана не утичу на одредбе Париске конвенције за заштиту индустријске својине.

Члан 18.

Оснива се Арбитражни одбор за сврхе предвиђене овим одељком. Савет именује чланове Одбора и утврђује пословник овог одбора, на предлог Суда правде Европске уније.

Против одлуке Арбитражног одбора странке могу, у року од једног месеца од достављања обавештења о одлуци, Суду правде Европске уније поднети жалбу, која има одложно дејство. Суд правде Европске Уније ограничава своје разматрање на формалну ваљаност одлуке и на тумачење одредаба овог уговора које је дао Арбитражни одбор.

Конечне одлуке Арбитражног одбора су правноснажне за заинтересоване странке. Оне су извршне у складу са чланом 164.

Члан 19.

Када Комисија, ако се не постигне споразум, намерава да обезбеди издавање лиценци у једном од случајева предвиђених у члану 17, она о својој намери обавештава носиоца патента, привремено заштићеног патентног права, корисног модела или подносиоца пријаве патента и у обавештењу наводи име подносиоца пријаве за лиценцу и обим те лиценце.

Члан 20.

Носилац може, у року од једног месеца од пријема обавештења из члана 19, предложити Комисији а, по потреби, и подносиоцу пријаве да закључе посебан споразум о упућивању предмета Арбитражном одбору.

Ако Комисија или подносилац пријаве одбију да закључе такав споразум, Комисија не може захтевати од државе чланице, односно од њених надлежних органа да издају лиценцу или да наложе њено издавање.

Ако Арбитражни одбор, када му се предмет упути на основу посебног споразума, установи да је захтев Комисије у складу са одредбама члана 17, он доноси образложену одлуку којом се подносиоцу пријаве издаје лиценца и којом се утврђују услови под којима се издаје лиценца и накнада, уколико стране нису постигле сагласност у вези са тим питањима.

Члан 21.

Ако носилац не предложи да се предмет упути Арбитражном одбору, Комисија може позвати дату државу чланицу или њене надлежне органе да издају лиценцу, односно да наложе њено издавање.

Ако, након саслушања носиоца, држава чланица или њени надлежни органи сматрају да услови из члана 17. нису испуњени, они обавештавају Комисију о свом одбијању да издају лиценцу, односно да наложе њено издавање.

Ако одбију да издају лиценцу, односно да наложе њено издавање или ако у року од четири месеца од дана подношења захтева не дају никакво обавештење о

издавању лиценце, Комисија има рок од два месеца да упути предмет Суду правде Европске уније.

Носилац мора бити саслушан у поступку пред Судом правде Европске уније.

Ако се пресудом Суда правде Европске уније установи да су услови из члана 17 испуњени, дата држава чланица, односно њени надлежни органи, предузимају мере које су потребне за извршење те пресуде.

Члан 22.

1. Ако се носилац патента, привремено заштићеног патентног права или корисног модела и стицалац лиценце не сагласе у вези са износом накнаде, заинтересоване стране могу закључити посебан споразум о упућивању предмета Арбитражном одбору.

Тиме се странке одричу права на покретање било ког поступка осим оног предвиђеног у члану 18.

2. Ако стицалац лиценце одбије да закључи посебан споразум, лиценца која му је издата сматра се ништавом.

Ако носилац одбије да закључи посебан споразум, накнаду наведену у овом члану одређују надлежни национални органи.

Члан 23.

Након истека годину дана, одлуке Арбитражног одбора или надлежних националних органа могу да се ревидирају у погледу услова за издавање лиценце, ако постоје нове чињенице које то оправдавају.

Таква ревизија је у надлежности тела које је донело одлуку.

Одељак 3.

Одредбе о заштити тајности

Члан 24.

За информације које Заједница прибави спровођењем свог програма истраживања, а чије откривање може нанети штету одбрамбеним интересима једне или више држава чланица, примењује се систем заштите тајности у складу са следећим одредбама:

1. Савет, на предлог Комисије, доноси прописе о заштити тајности којима се, уз узимање у обзир одредаба овог члана, утврђују различити степени тајности

које треба применити, као и мере за заштиту тајности које одговарају сваком од степена.

2. Ако Комисија сматра да откривање одређених информација може нанети штету одбрамбеним интересима једне или више држава чланица, она на те информације привремено примењује онај степен тајности који у том случају захтевају прописи о заштити тајности.

Она одмах доставља те информације државама чланицама, које привремено обезбеђују њихову заштиту на исти начин.

Државе чланице у року од три месеца обавештавају Комисију о томе да ли желе да задрже привремено примењени степен тајности, замене га другим степеном тајности или да скину ознаку тајности са тих информација.

По истеку овог рока, примењује се највиши од захтеваних степена тајности. Комисија о томе обавештава државе чланице.

На захтев Комисије или државе чланице, Савет може, једногласном одлуком, у сваком тренутку применити други степен тајности или скинути ознаку тајности са информација. Савет прибавља мишљење Комисије пре предузимања било каквог деловања на захтев државе чланице.

3. Одредбе чл. 12. и 13. не примењују се на информације на које се примењује степен тајности.

Међутим, под условом да се поштују одговарајуће мере за заштиту тајности,

- а) Комисија може доставити информације из чл. 12. и 13:
 - (i) заједничком предузећу;
 - (ii) лицу или предузећу које није заједничко предузеће, преко државе чланице на чијој територији то лице или предузеће послују;
- б) информације из члана 13. држава чланица може доставити лицу односно предузећу које није заједничко предузеће, а који послују на територији те државе, под условом да је Комисија обавештена о том достављању;
- в) свака држава чланица ипак има право да тражи од Комисије да изда лиценцу на основу члана 12. како би се задовољиле потребе те државе, односно лица или предузећа која послују на њеној територији.

Члан 25.

1. Држава чланица која обавештава о постојању или доставља садржину пријаве патента или корисног модела који се односе на предмет наведен у члану 16. ст. 1. или 2, по потреби скреће пажњу на то да је потребно применити степен

тајности који је одређен из одбрамбених разлога, истовремено наводећи његово могуће трајање.

Комисија прослеђује осталим државама чланицама сва обавештења која је примила у складу са претходним подставом. Комисија и државе чланице предузимају оне мере које, у складу са прописима о заштити тајности, одговарају степену тајности који захтева држава порекла.

2. Комисија може такође проследити та обавештења заједничким предузећима или, преко државе чланице, лицу односно предузећу које није заједничко предузеће, а који послују на територији те државе.

Проналасци који су предмет пријава из става 1. могу се користити искључиво уз сагласност подносиоца пријаве или у складу са чл. 17–23.

На обавештења и, по потреби, употребу из овог става примењују се мере које, у складу са прописима о заштити тајности, одговарају степену тајности који захтева држава порекла.

Обавештења у свим случајевима изискују сагласност државе порекла. Сагласност на обавештење и употребу може се ускратити само из одбрамбених разлога.

3. На захтев Комисије или државе чланице, Савет може, једногласном одлуком, у сваком тренутку применити други степен тајности или скинути ознаку тајности са информација. Савет прибавља мишљење Комисије пре предузимања било каквог деловања на захтев државе чланице.

Члан 26.

1. Ако је на информације на које се односе патенти, пријаве патената, привремено заштићена патентна права, корисне моделе или пријаве корисних модела стављена ознака тајности у складу са чл. 24. и 25, државе које су поднеле захтев за такво стављање ознаке тајности не могу одбити да дају одобрење да се одговарајуће пријаве поднесу у другим државама чланицама.

Свака држава чланица предузима мере неопходне за даљу примену заштите тајности таквих права и пријава у складу са поступком утврђеним у њеним законима и другим прописима.

2. Пријаве које се односе на информације са ознаком тајности у складу са чланом 24. не могу се поднети изван држава чланица, осим уз њихову једногласну сагласност. Ако државе чланице не изнесу свој став, сматра се да је њихова сагласност добијена по истеку шест месеци од дана када је Комисија државама чланицама доставила те информације.

Члан 27.

Накнада сваке штете коју претрпи подносилац пријаве услед стављања ознаке тајности из одбрамбених разлога уређује се одредбама националних прописа држава чланица, а штету је дужна надокнадити држава која је поднела захтев за такво стављање ознаке тајности или која је остварила било виши степен тајности или продужење рока тајности, било забрану подношења пријава изван Заједнице.

Ако је више држава чланица остварило виши степен тајности или продужења рока тајности или забрану подношења пријаве изван Заједнице, оне су солидарно дужне да надокнаде штету која произлази из њиховог деловања.

Заједница не може тражити накнаду штете на основу овог члана.

Одељак 4. Посебне одредбе

Члан 28.

Ако се, као последица обавештавања Комисије, необјављене пријаве патената или корисних модела, односно патенти и корисни модели на које је стављена ознака тајности из одбрамбених разлога, непрописно користе или за њих сазнају неовлашћена лица, Заједница је дужна да надокнади штету коју је претрпела заинтересована страна.

Не доводећи у питање своја права у односу на лице које је одговорно за штету, Заједница, уколико је надокнадила штету, стиче сва права која су заинтересована лица уживала у односу на треће стране. То не утиче на право Заједнице да предузме мере против лица које је одговорно за штету у складу са важећим општим одредбама.

Члан 29.

Све споразуме или уговоре о размени научних и индустријских информација у нуклеарној области између државе чланице, лица или предузећа, с једне стране, и треће државе, међународне организације или држављанина треће државе, с друге стране, ако захтевају од обе стране потпис државе која врши своја суверена права, закључује Комисија.

Уз поштовање одредаба чл. 103. и 104, Комисија, међутим, може, под условима које сматра одговарајућим, овластити државу чланицу, лице или предузеће да закључе такве споразуме.

ПОГЛАВЉЕ 3. Заштита здравља

Члан 30.

У оквиру Заједнице утврђују се основни стандарди за заштиту здравља радника и становништва од опасности које потичу од јонизујућих зрачења.

Израз „основни стандарди” означава:

- а) максималне допуштене дозе у складу са одговарајућом сигурношћу;
- б) максималне допуштене нивое излагања и контаминације;
- в) основна начела којима се уређује здравствени надзор радника.

Члан 31.

Основне стандарде конципира Комисија након што прибави мишљење групе лица које именује Научно-технички одбор из редова стручњака у одређеној научној области, а нарочито стручњака за јавно здравље, у државама чланицама. Комисија прибавља мишљење о тим основним стандардима од Економског и социјалног комитета.

Након консултовања са Европским парламентом, Савет, на предлог Комисије, која му прослеђује мишљења прибављена од ових тела, утврђује основне стандарде; Савет одлучује квалификованом већином.

Члан 32.

На захтев Комисије или државе чланице, основни стандарди могу се изменити или допунити у складу са поступком утврђеним у члану 31.

Комисија разматра сваки захтев који поднесе држава чланица.

Члан 33.

Свака држава чланица утврђује одговарајуће одредбе, законом или другим прописом, да би обезбедила усклађеност са основним стандардима који су установљени и предузима неопходне мере у погледу подучавања, образовања и стручне обуке.

Комисија даје одговарајуће препоруке за хармонизацију одредаба које се у државама чланицама примењују у овој области.

У ту сврху, државе чланице достављају Комисији одредбе које се примењују на дан ступања на снагу овог уговора, као и све накнадне нацрте одредаба исте врсте.

Све евентуалне препоруке Комисије у погледу тих нацрта одредаба дају се у року од три месеца од дана када су ти нацрти одредаба достављени.

Члан 34.

Свака држава чланица на чијој територији ће се изводити нарочито опасни експерименти мора предузети додатне мере за заштиту здравља, о којима претходно прибавља мишљење Комисије.

Сагласност Комисије је потребна када ефекти тих експеримената могу утицати на територију других држава чланица.

Члан 35.

Свака држава чланица поставља уређаје неопходне за спровођење континуираног мониторинга нивоа радиоактивности у ваздуху, води и земљишту, као и за обезбеђивање усклађености са основним стандардима.

Комисија има право приступа тим уређајима; она може проверавати њихово функционисање и ефикасност.

Члан 36.

Надлежни органи периодично достављају Комисији информације о проверама из члана 35, како би она била обавештена о нивоу радиоактивности којој је становништво изложено.

Члан 37.

Свака држава чланица доставља Комисији опште податке о сваком плану за одлагање радиоактивног отпада у било ком облику на основу којег је могуће одредити да ли спровођење тог плана може резултирати радиоактивном контаминацијом воде, земљишта или ваздушног простора друге државе чланице.

Комисија даје мишљење у року од шест месеци, након консултовања са групом стручњака из члана 31.

Члан 38.

Комисија даје државама чланицама препоруке у погледу нивоа радиоактивности у ваздуху, води и земљишту.

У хитним случајевима, Комисија доноси директиву којом се од дате државе чланице захтева да, у року који утврди Комисија, предузме све неопходне мере како би спречила кршење основних стандарда и обезбедила усаглашеност са прописима.

Ако та држава не поступи у складу са директивом Комисије у утврђеном року, Комисија или било која заинтересована држава чланица могу одмах, одступајући од чл. 258. и 259. Уговора о функционисању Европске уније, упутити предмет Суду правде Европске уније.

Члан 39.

Одмах након оснивања Заједничког центра за нуклеарна истраживања Комисија у оквиру њега оснива јединицу за документацију и студије о заштити здравља.

Ова јединица нарочито има задатак да прикупља документацију и информације из чл. 33, 36. и 37, као и да помаже Комисији при обављању задатака који су јој додељени овим поглављем.

ПОГЛАВЉЕ 4. Инвестиције

Члан 40.

Да би подстакла деловање лица и предузећа и олакшала координисан развој њихових инвестиција у нуклеарној области, Комисија периодично објављује илустративне програме у којима се нарочито наводе циљеви производње нуклеарне енергије и све врсте инвестиција које су неопходне за њихово остваривање.

Комисија прибавља мишљење Економског и социјалног комитета о тим програмима пре њиховог објављивања.

Члан 41.

Лица и предузећа која обављају индустријске активности наведене у Анексу II овог уговора достављају Комисији инвестиционе пројекте који се односе на нова постројења, као и на замене или измене које испуњавају критеријуме у погледу врсте и величине које је утврдио Савет на предлог Комисије.

Списак претходно наведених индустријских активности може изменити Савет, одлучујући квалификованом већином на предлог Комисије, која прво прибавља мишљење Економског и социјалног комитета.

Члан 42.

О пројектима из члана 41. обавештава се Комисија и, у сврхе информисања, заинтересована држава чланица, најкасније три месеца пре закључивања првих

уговора са снабдевачима или три месеца пре отпочињања радова, ако радове треба да реализује предузеће из сопствених средстава.

Савет, на предлог Комисије, може изменити тај рок.

Члан 43.

Комисија расправља са лицима или предузећима о свим аспектима инвестиционих пројеката који се односе на циљеве овог уговора.

Она обавештава заинтересоване државе чланице о својим ставовима.

Члан 44.

Комисија, уз сагласност заинтересованих држава чланица, лица и предузећа, може објавити све инвестиционе пројекте који су јој достављени.

ПОГЛАВЉЕ 5. *Заједничка предузећа*

Члан 45.

Предузећа која су од суштинског значаја за развој нуклеарне индустрије у Заједници могу се основати као заједничка предузећа у смислу овог уговора, у складу са следећим члановима.

Члан 46.

1. Сваки пројекат за оснивање заједничког предузећа, без обзира на то да ли потиче од Комисије, државе чланице или неке друге стране, подлеже испитивању Комисије.

У ту сврху, Комисија прибавља мишљења држава чланица и сваког јавног или приватног тела од којег, по њеном мишљењу, може добити користан савет.

2. Комисија прослеђује Савету све пројекте за оснивање заједничког предузећа, заједно са својим образложеним мишљењем.

Ако Комисија да позитивно мишљење о томе да је предложено заједничко предузеће потребно, она Савету подноси предлоге који се односе на:

- а) локацију;
- б) статуте;

- в) обим и временски распоред финансирања;
- г) могуће учешће Заједнице у финансирању заједничког предузећа;
- д) могуће учешће треће државе, међународне организације или држављанина треће државе у финансирању заједничког предузећа или управљању њиме;
- ђ) давање неких или свих погодности које су наведене у Анексу III овог уговора.

Комисија прилаже и детаљан извештај о пројекту у целини.

Члан 47.

Када Комисија поднесе предмет Савету, он од ње може захтевати да му достави додатне информације или да спроведе додатна испитивања које Савет сматра неопходним.

Ако Савет квалификованом већином процени да пројекат који му је доставила Комисија са негативним мишљењем ипак треба спровести, Комисија подноси Савету предлоге и детаљан извештај наведен у члану 46.

Када је мишљење Комисије позитивно или у случају из претходног става, Савет одлучује квалификованом већином о сваком предлогу Комисије.

Савет, међутим, одлучује једногласно у погледу:

- а) учешћа Заједнице у финансирању заједничког предузећа;
- б) учешћа треће државе, међународне организације или држављанина треће државе у финансирању заједничког предузећа или управљању њиме.

Члан 48.

Савет може, једногласно на предлог Комисије, одлучити да се на свако заједничко предузеће примене неке или све погодности наведене у Анексу III овог уговора; свака држава чланица са своје стране обезбеђује давање тих погодности.

Савет, у складу са истим поступком, може утврдити услове под којима се дају те погодности.

Члан 49.

Заједничка предузећа оснивају се одлуком Савета.

Свако заједничко предузеће има својство правног лица.

У свакој држави чланици заједничко предузеће има најширу правну способност коју национално право тих држава признаје правним лицима; оно може нарочито стицати покретну и непокретну имовину и располагати њоме и може бити странка у судском поступку.

Осим ако није другачије предвиђено у овом уговору или у његовом статуту, свако заједничко предузеће уређено је правилима која се примењују за индустријска или трговинска предузећа; његовим се статутом може предвидети супсидијарна примена националног права држава чланица.

Осим у случајевима када је овим уговором надлежност поверена Суду правде Европске уније, о споровима у којима су заједничка предузећа странка одлучују одговарајући националних судови или трибунали.

Члан 50.

Статути заједничких предузећа по потреби се мењају у складу са посебним одредбама које они садрже у ту сврху.

Такве измене, међутим, не ступају на снагу док их не одобри Савет на предлог Комисије у складу са поступком утврђеним у члану 47.

Члан 51.

Комисија је одговорна за спровођење свих одлука Савета које се односе на оснивање заједничких предузећа, док се не оснују тела која су одговорна за функционисање тих предузећа.

ПОГЛАВЉЕ 6. **Снабдевање**

Члан 52.

1. Снабдевање рудама, изворним материјалима и специјалним фисилним материјалима обезбеђује се, у складу са одредбама овог поглавља, заједничком политиком снабдевања на основу начела једнаког приступа изворима снабдевања.
2. У ту сврху и под условима утврђеним у овом поглављу:
 - а) забрањене су све праксе намењене обезбеђивању привилегованог положаја за одређене кориснике;
 - б) оснива се Агенција; она има право избора у погледу руда, изворних материјала и специјалних фисилних материјала који су произведени на територији држава чланица и искључиво право да закључује уговоре који се

односе на снабдевање рудама, изворним материјалима и специјалним фисилним материјалима који потичу из Заједнице или изван ње.

Агенција не сме ни на који начин дискриминисати кориснике на основу тога како они намеравају да употребе захтеване испоруке осим уколико је таква употреба незаконита или се утврди да је у супротности са условима које су за дату пошиљку одредили снабдевачи изван Заједнице.

Одељак 1. Агенција

Члан 53.

Агенција је под надзором Комисије, која јој даје смернице, има право вета на њене одлуке и именује њеног генералног директора и заменика генералног директора.

О свакој радњи, било имплицитној или експлицитној, коју предузме Агенција остварујући своје право избора или искључиво право на закључивање уговора о снабдевању, заинтересоване стране могу обавестити Комисију, која о томе доноси одлуку у року од месец дана.

Члан 54.

Агенција има својство правног лица и финансијску самосталност.

Савет доноси статут Агенције, квалификованом већином на предлог Комисије.

Статут се може изменити у складу са истим поступком.

Статутом се одређује капитал Агенције и услови под којима се он уписује. Већина капитала увек припада Заједници и државама чланицама. Уделе у капиталу споразумно одређују државе чланице.

Правила за комерцијално управљање Агенцијом утврђују се у статуту. Статут може за покривање трошкова пословања Агенције предвидети накнаду за трансакције.

Члан 55.

Државе чланице Агенцији достављају или се старају да јој буду достављене све информације које су неопходне да јој се омогући остваривање права избора и искључивог права на закључивање уговора о снабдевању.

Члан 56.

Државе чланице дужне су да обезбеде да на њиховој територији Агенција слободно обавља своју делатност.

Оне могу основати једно или више тела која ће у односима са Агенцијом бити овлашћена да заступају произвођаче и кориснике са неевропских територија под њиховом јурисдикцијом.

Одељак 2.

Руде, изворни материјали и специјални фисилни материјали који потичу из Заједнице

Члан 57.

1. Право Агенције на избор обухвата:
 - а) стицање права на коришћење и потрошњу материјала које поседује Заједница на основу одредаба Поглавља 8;
 - б) стицање права својине у свим другим случајевима.
2. Агенција остварује своје право избора закључивањем уговора са произвођачима руда, изворних материјала и специјалних фисилних материјала.

Уз поштовање чл. 58, 62. и 63. сваки произвођач Агенцији нуди руде, изворне материјале или специјалне фисилне материјале које он производи унутар територија држава чланица пре њиховог коришћења, преноса или складиштења.

Члан 58.

Ако произвођач спроводи неколико фаза производње, од екстракције руде до производње метала, укључујући и производњу метала, он Агенцији може понудити производ у било којој фази производње коју изабере.

Исто важи и за два или више повезаних предузећа, када је Комисија уредно обавештена о тој повезаности и када је та повезаност размотрена са њом у складу са поступцима утврђеним у чл. 43. и 44.

Члан 59.

Ако Агенција не остварује своје право избора у погледу целокупне производње произвођача или неког њеног дела, произвођач:

- а) може, користећи сопствена средства или на основу уговора, обрадити или омогућити обраду руде, изворних материјала или специјалних фисилних материјала, под условом да Агенцији понуди производ те обраде;

- б) овлашћен је одлуком Комисије да прода своју расположиву производњу изван Заједнице, под условом да услови које он нуди нису повољнији од оних које је претходно понудио Агенцији. Међутим, специјални фисилни материјали могу се извозити искључиво преко Агенције и у складу са одредбама члана 62.

Комисија не може дати таква одобрење ако примаоци испоруке не могу у потпуности јемчити да ће општи интереси Заједнице бити заштићени или ако су услови из тих уговора у супротности са циљевима овог уговора.

Члан 60.

Потенцијални корисници периодично обавештавају Агенцију о испорукама које захтевају, наводећи количине, физичке и хемијске карактеристике, место порекла, предвиђену употребу, датуме испоруке и услове у погледу цена, на основу чега се формирају услови уговора о снабдевању који желе да закључе.

Слично томе, произвођачи обавештавају Агенцију о понудама које могу дати, наводећи све појединости које су потребне за израду њихових програма производње, а нарочито трајање уговорâ. Трајање тих уговора не сме бити дуже од десет година, осим уз сагласност Комисије.

Агенција обавештава све потенцијалне кориснике о понудама и обиму захтева које је примила и позива их да предају своје наруџбине у одређеном року.

Када Агенција прими све наруџбине, она саопштава услове под којима их може реализовати.

Ако Агенција не може у целини реализовати све примљене наруџбине, она уз поштовање чл. 68. и 69. пропорционално распоређује испоруке по наруџбинама за сваку понуду.

Правила Агенције, за која је потребно одобрење Комисије, одређују начин на који ће се успоставити равнотежа између потражње и понуде.

Члан 61.

Агенција мора да реализује све наруџбине, осим ако је у томе не спречавају правне или материјалне препреке.

При закључивању уговора, Агенција, у складу са одредбама члана 52, може захтевати од корисника да изврше одговарајућа авансна плаћања било као обезбеђење или како би помогле Агенцији да испуни своје дугорочне обавезе према произвођачима ако су оне од суштинског значаја за реализовање наруџбине.

Члан 62.

1. Агенција остварује своје право избора у погледу специјалних фисилних материјала произведених на територији држава чланица како би:

- а) задовољила потражњу од стране корисника унутар Заједнице у складу са чланом 60, или
- б) сама складиштила те материјале, или
- в) извезла те материјале, уз одобрење Комисије, у складу са чланом 59. подстав 2. тачка б).

2. Међутим, иако се на њих и даље примењују одредбе Поглавља 7, ти материјали и сав оплодни отпад остају у власништву произвођача, како би он могао:

- а) да их складишти уз одобрење Агенције, или
- б) да их користи у границама својих потреба, или
- в) да их учини доступним за предузећа у Заједници, у границама њихових потреба када, ради спровођења програма који је правовремено достављен Комисији, та предузећа са произвођачем имају директну везу, чији циљ ни последица нису ограничење производње, техничког развоја или инвестирања, нити непримерено стварање неједнакости међу корисницима у Заједници.

3. Одредбе члана 89. став 1. тачка а) примењују се на специјалне фисилне материјале који су произведени на територији држава чланица и за које Агенција није остварила своје право избора.

Члан 63.

Руде, изворни материјали и специјални фисилни материјали које производе заједничка предузећа додељују се корисницима у складу са правилима утврђеним у статутима или споразумима тих предузећа.

Одељак 3.

Руде, изворни материјали и специјални фисилни материјали који не потичу из Заједнице

Члан 64.

Агенција, делујући по потреби у оквиру споразума који су закључени између Заједнице и треће државе или међународне организације, уз поштовање изузетака предвиђених овим уговором, има искључиво право да закључује споразуме или уговоре чији је главни циљ снабдевање рудама, изворним материјалима или специјалним фисилним материјалима који не потичу из Заједнице.

Члан 65.

Члан 60. примењује се на захтеве корисника и на уговоре између корисника и Агенције који се односе на снабдевање рудама, изворним материјалима или посебним фисилним материјалима који не потичу из Заједнице.

Међутим, Агенција може одлучивати о географском пореклу материјала под условом да су кориснику обезбеђени услови који су повољни најмање онолико колико и услови наведени у наруџбини.

Члан 66.

Уколико Комисија, на захтев заинтересованих корисника, утврди да Агенција није у могућности да у разумном року испоручи све наручене материјале или њихов део, или да то може само по изузетно високим ценама, корисници имају право да директно закључе уговоре који се односе на снабдевање изван Заједнице, под условом да ти уговори суштински испуњавају захтеве који су наведени у њиховим наруџбинама.

То право се даје за период од једне године, који се може продужити ако ситуација која је оправдавала добијање тог права и даље траје.

Корисници који искористе право предвиђено у овом члану обавештавају Комисију о непосредним уговорима које намеравају да закључе. Комисија може, у року од месец дана, поднети приговор на закључивање таквих уговора ако су они у супротности са циљевима овог уговора.

Одељак 4. Цене

Члан 67.

Осим ако овај уговор не предвиђа изузетке, цене се одређују као резултат успостављања равнотеже између понуде и потражње, као што је предвиђено у члану 60; национални прописи држава чланица не смеју бити у супротности са тим одредбама.

Члан 68.

Забрањене су праксе одређивања цена које су, уз кршење начела једнаког приступа утврђеног у овом поглављу, намењене обезбеђивању привилегованог положаја за одређене кориснике.

Ако Агенција установи да се такве праксе примењују, она о њима извештава Комисију.

Комисија може, ако прихвати те налазе, за спорне понуде одредити цене на нивоу који одговара начелу једнаког приступа.

Члан 69.

Савет може одредити цене једногласном одлуком на предлог Комисије.

Када Агенција, у складу са чланом 60, утврди услове под којима се могу реализовати наруџбине, она корисницима који су доставили наруџбине може предложити изједначавање цена.

Одељак 5.

Одредбе које се односе на политику снабдевања

Члан 70.

У границама предвиђеним буџетом Заједнице, Комисија може, под условима које сама одреди, пружити финансијску подршку програмима геолошког истраживања на територији држава чланица.

Комисија може дати препоруке државама чланицама са циљем развоја геолошког истраживања и експлоатације лежишта минералних сировина.

Државе чланице једном годишње Комисији подносе извештај о развоју геолошког истраживања и производње, о вероватним резервама и о инвестицијама у рударство које су реализоване или за које је планирано да се реализују на њиховој територији. Ти извештаји подносе се Савету, заједно са мишљењем Комисије, која нарочито наводи које мере су државе чланице предузеле у вези са препорукама које су им дате на основу претходног става.

Ако Савет, када му је предмет упутила Комисија, квалификованом већином установи да су мере у вези са геолошким истраживањем и повећањем експлоатације руда и даље изразито неадекватне, иако делује да су изгледи за екстракцију економски оправдани на дугорочној основи, сматра се да се дата држава чланица одрекла права на једнак приступ осталим изворима снабдевања у Заједници, и за себе и за своје држављане, докле год не поправи ту ситуацију.

Члан 71.

Комисија даје све одговарајуће препоруке државама чланицама у погледу прописа који се односе на опорезивање или рударство.

Члан 72.

Од материјала који јој је доступан унутар или изван Заједнице, Агенција може направити неопходне комерцијалне залихе како би олакшала снабдевање Заједнице или нормалну испоруку од стране Заједнице.

Комисија, по потреби, може одлучити да направи нужне залихе. Начин финансирања таквих залиха одобрава Савет квалификованом већином на предлог Комисије.

Одељак 6. **Посебне одредбе**

Члан 73.

Ако се споразумом или уговором између државе чланице, лица или предузећа, с једне стране, и треће државе, међународне организације или држављанина треће државе, с друге стране, предвиђа, између осталог, испорука производа који су у надлежности Агенције, потребна је претходна сагласност Комисије за закључивање или обнављање таквог споразума или уговора у погледу испоруке производа.

Члан 74.

Комисија може изузети из одредаба овог поглавља трансфер, увоз или извоз малих количина руда, изворних материјала или специјалних физилних материјала који се обично користе у истраживању.

Агенција се обавештава о сваком трансферу, увозу или извозу који су извршени на основу ове одредбе.

Члан 75.

Одредбе овог поглавља не примењују се на обавезе које се односе на обраду, конверзију или обликовање руда, изворних материјала или специјалних физилних материјала, а које су преузели:

- а) неколико лица или предузећа, када материјал након обраде, конверзије или обликовања треба вратити првобитном лицу или предузећу; или
- б) лице или предузеће и међународна организација или држављанин треће државе, када се материјал обрађује, конвертује или обликује изван Заједнице, а потом враћа првобитном лицу или предузећу; или
- в) лице или предузеће и међународна организација или држављанин треће државе, када се материјал обрађује, конвертује или обликује унутар Заједнице, а потом враћа или првобитној организацији односно држављанину

или неком другом примаоцу такође изван Заједнице, а којег су одредили та организација или држављанин.

Међутим, заинтересована лица и предузећа обавештавају Агенцију о постојању таквих обавеза и, одмах по потписивању уговора, о количинама материјала који су укључени у промет. Комисија може да спречи преузимање обавеза из тачке б) уколико сматра да се конверзија или обликовање не може ефикасно и сигурно спровести без губитка материјала на штету Заједнице.

Материјали на које се те обавезе односе су на територијама држава чланица предмет гаранција утврђених у Поглављу 7. Одредбе Поглавља 8. се, међутим, не примењују на специјалне фисилне материјале обухваћене обавезама из тачке в).

Члан 76.

На иницијативу државе чланице или Комисије, а нарочито ако непредвиђене околности доведу до опште несташнице, Савет може, једногласном одлуком на предлог Комисије и након консултовања са Европским парламентом, изменити одредбе овог поглавља. Комисија мора размотрити сваки захтев који поднесе држава чланица.

Седам година од ступања на снагу овог уговора, Савет може потврдити ове одредбе у целини. Уколико их не потврди, нове одредбе које се односе на предмет овог поглавља усвајају се у складу са поступком утврђеним у претходном ставу.

ПОГЛАВЉЕ 7.

Гарантије

Члан 77.

У складу са одредбама овог поглавља, Комисија се мора уверити да се, на територији држава чланица:

- а) руде, изворни материјали и специјални фисилни материјали не користе у друге сврхе осим у оне које су корисници одредили;
- б) поштују одредбе које се односе на снабдевање и све посебне обавезе у погледу гаранција које је преузела Комисија на основу споразума који је закључен са трећом државом или међународном организацијом.

Члан 78.

Свако ко поставља постројење за производњу, сепарацију или другу употребу изворних материјала односно специјалних фисилних материјала или за обраду озрачених нуклеарних горива, или користи то постројење, мора обавестити Комисију о основним техничким карактеристикама постројења, у мери у којој је

познавање тих карактеристика неопходно за остваривање циљева утврђених у члану 77.

Комисија мора одобрити технике које се користе за хемијску обраду озрачених материјала, у мери у којој је то неопходно за остваривање циљева утврђених у члану 77.

Члан 79.

Комисија захтева вођење и израду оперативне евиденције како би се омогућио обрачун за руде, изворне материјале и специјалне фисилне материјале који су коришћени или произведени. Исти захтев важи и у случају транспорта изворних материјала и специјалних фисилних материјала.

Они на које се ти захтеви односе обавештавају органе заинтересоване државе чланице о свим обавештењима која су доставили Комисији у складу са чланом 78. и ставом 1. овог члана.

Природа и обим захтева наведених у ставу 1. овог члана утврђују се у уредби коју доноси Комисија, а одобрава Савет.

Члан 80.

Комисија може захтевати да се сав вишак специјалних фисилних материјала који су добијени приликом поновног искоришћења или добијени као нуспроизводи, а који се не користе или нису спремни за употребу, складишти у Агенцији или у другим складиштима које надгледа или може да надгледа Комисија.

Специјални фисилни материјали складиштени на овај начин одмах се морају вратити заинтересованима на њихов захтев.

Члан 81.

Комисија може послати инспекторе на територију држава чланица. Пре слања инспектора на његов први задатак на територији државе чланице, Комисија се консултује са том државом; те консултације су довољне и за све будуће задатке тог инспектора.

По стављању на увид документа којим се доказује њихово овлашћење, инспектори у сваком тренутку имају приступ свим местима и подацима и свим лицима која, због свог занимања, раде са материјалима, опремом или постројењима који су предмет гаранција предвиђених у овом поглављу, у мери у којој је то неопходно да би се такве гаранције примениле на руде, изворне материјале и специјалне фисилне материјале и да би се обезбедила усклађеност са одредбама члана 77. Ако заинтересована држава то затражи, инспекторе које именује Комисија прате представници надлежних органа те државе; међутим, инспектори се не смеју због тога задржавати нити на други начин ометати у обављању њихових дужности.

Ако постоји противљење вршењу инспекцијског надзора, Комисија се обраћа председнику Суда правде Европске уније са захтевом за издавање налога којим се обезбеђује обавезно вршење инспекцијског надзора. Председник Суда правде Европске уније доноси одлуку у року од три дана.

Ако постоји опасност од кашњења, Комисија може сама издати писани налог, у облику одлуке, да се настави са вршењем инспекцијског надзора. Овај налог се без одлагања подноси председнику Суда правде Европске уније ради накнадног одобрења.

Након издавања налога или одлуке, надлежни органи дате државе обезбеђују да инспектори имају приступ местима која су наведена у налогу или одлуци.

Члан 82.

Инспекторе ангажује Комисија.

Они су одговорни за прибављање и проверу евиденције из члана 79. О свим кршењима извештавају Комисију.

Комисија може донети директиву којом се дата држава чланица позива да, у временском року који одреди Комисија, предузме све неопходне мере за отклањање тих кршења; о томе обавештава Савет.

Ако у утврђеном року дата држава чланица не поступи у складу са директивом Комисије, Комисија или свака заинтересована држава чланица могу се, одступајући од чл. 258. и 259. Уговора о функционисању Европске уније, непосредно обратити Суду правде Европске уније.

Члан 83.

1. У случају да лица или предузећа прекрше обавезе које им се налажу овим поглављем, Комисија може изрећи санкције тим лицима или предузећима.

Те санкције су, према тежини:

- а) упозорење;
- б) одузимање посебних погодности, као што су финансијска или техничка помоћ;
- в) стављање предузећа, за период који не може бити дужи од четири месеца, под управу лица или одбора које споразумно именују Комисија и држава у чијој је надлежности то предузеће;
- г) потпуно или делимично одузимање изворних материјала или специјалних физилних материјала.

2. Одлуке које донесе Комисија при спровођењу става 1, а којима се захтева предаја материјала, извршне су. Оне се могу извршити на територији држава чланица у складу са чланом 164.

Уз одступање од члана 157, жалбе поднете Суду правде Европске уније против одлука Комисије којима се изричу санкције предвиђене у ставу 1. овог члана имају одложено дејство. Међутим, Суд правде Европске уније на захтев Комисије или сваке заинтересоване државе чланице може наложити да се одлука одмах изврши.

Заштита интереса који су доведени у питање мора бити обезбеђена одговарајућим правним поступком.

3. Комисија може дати препоруке државама чланицама у вези са законима или прописима којима се на њиховој територији обезбеђује испуњавање обавеза које произлазе из овог поглавља.

4. Државе чланице морају обезбедити да се санкције извршавају и, по потреби, да кршења исправе они који су их починили.

Члан 84.

При примени гаранција не сме се вршити дискриминација на основу употребе за коју су руде, изворни материјали или специјални фисилни материјали намењени.

Обим и поступак за гаранције и овлашћења тела одговорних за њихову примену ограничени су на остваривање циљева утврђених у овом поглављу.

Гаранције се не могу односити на материјале намењене за одбрамбене потребе, а који су у поступку посебне обраде у ту сврху или који се, након те обраде, у складу са оперативним планом, смештају или складиште у војне објекте.

Члан 85.

Ако нове околности тако налажу, Савет може, на захтев државе чланице или Комисије, једногласном одлуком на предлог Комисије и након консултовања са Европским парламентом, прилагодити поступке за примену гаранција утврђених у овом поглављу. Комисија разматра сваки такав захтев који поднесе држава чланица.

ПОГЛАВЉЕ 8.

Право својине

Члан 86.

Специјални фисилни материјали су власништво Заједнице.

Право својине Заједнице обухвата и све специјалне фисилне материјале које производи или увози држава чланица, лице или предузеће и који су предмет гаранција предвиђених у Поглављу 7.

Члан 87.

Државе чланице, лица или предузећа имају неограничено право употребе и потрошње специјалних фисилних материјала који су на прописан начин дошли у њихов посед, у складу са обавезама које им налаже овај уговор, нарочито оним које се односе на гаранције, право избора поверено Агенцији и заштиту здравља.

Члан 88.

Агенција у име Заједнице води посебан рачун под називом „Финансијски рачун за специјалне фисилне материјале”.

Члан 89.

1. На финансијском рачуну за специјалне фисилне материјале:

Европски парламент и Савет

- а) вредност специјалних фисилних материјала који су остављени у поседу државе чланице, лица или предузећа или стављени на располагање држави чланице, лицу или предузећу књижи се у корист Заједнице и на терет те државе чланице, лица или предузећа;
- б) вредност специјалних фисилних материјала које производи или увози држава чланица, лице или предузеће и који постану власништво Заједнице књижи се на терет Заједнице и у корист те државе чланице, лица или предузећа. Исто књижење се врши и када држава чланица, лице или предузеће врати Заједници специјалне фисилне материјале који су претходно остављени у поседу те државе, лица или предузећа односно стављени на располагање тој држави, лицу или предузећу.

2. Промене вредности које утичу на количину специјалних фисилних материјала изражавају се у рачуноводствене сврхе тако да не доведу до губитка или добитка за Заједницу. Све губитке сноси власник, односно сви добици припадају власнику.

3. Салда која произлазе из наведених трансакција на захтев повериоца одмах постају платива.

4. Ако Агенција обавља трансакције за свој рачун, она се, за сврхе овог поглавља, сматра предузећем.

Члан 90.

Када нове околности тако налажу, Савет може, на захтев државе чланице или Комисије, једногласном одлуком на предлог Комисије и након консултовања с Европским парламентом, прилагодити одредбе овог поглавља које се односе на право својине Заједнице. Комисија разматра сваки такав захтев који поднесе држава чланица.

Члан 91.

Уређење власништва које се примењује на све објекте, материјале и имовину који нису предмет права својине Заједнице у складу са овим поглављем, одређено је правом сваке државе чланице.

ПОГЛАВЉЕ 9.

Заједничко нуклеарно тржиште

Члан 92.

Одредбе овог поглавља примењују се на робу и производе који су наведени у листама из Анекса IV овог уговора.

Те листе може, на захтев Комисије или државе чланице, изменити Савет на предлог Комисије.

Члан 93.

Државе чланице међусобно забрањују све царинске дажбине на увоз и извоз или дажбине које имају исто дејство, као и сва квантитативна ограничења увоза и извоза, у погледу:

- а) производа наведених на листама А¹ и А²;
- б) производа наведених на Листи Б ако се на њих примењује заједничка царинска тарифа и ако их прати потврда коју издаје Комисија у којој је наведено да су намењени за употребу у нуклеарне сврхе.

Неевропске територије које су у надлежности државе чланице могу, међутим, наставити да наплаћују увозне и извозне дажбине или дажбине које имају исто дејство, ако су оне искључиво фискалне природе. Стопе тих дажбина и накнада, као и систем којим се оне уређују не смеју да доведу до дискриминације између те државе и осталих држава чланица.

Чл. 94. и 95.

(стављени ван снаге)

Члан 96.

Државе чланице укидају сва ограничења која се заснивају на држављанству и која утичу на право држављана сваке државе чланице на запослење у струци у области нуклеарне енергије, у складу са ограничењима која произлазе из основних захтева јавног поретка, јавне безбедности или јавног здравља.

Након консултовања са Европским парламентом, Савет, квалификованом већином на предлог Комисије, која претходно тражи мишљење Економског и социјалног комитета, доноси директиве за примену овог члана.

Члан 97.

Никаква ограничења на основу држављанства не смеју се примењивати на физичка и правна лица, јавна или приватна, која су у надлежности државе чланице, ако она желе да учествују у изградњи нуклеарних постројења научне или индустријске природе у Заједници.

Члан 98.

Државе чланице предузимају све мере које су неопходне за олакшавање закључења уговора о осигурању којима се покривају нуклеарни ризици.

Савет, квалификованом већином на предлог Комисије, која претходно тражи мишљење Економског и социјалног комитета, након консултовања са Европским парламентом доноси директиве за примену овог члана.

Члан 99.

Комисија може дати препоруке за олакшање кретања капитала намењеног финансирању индустријских активности које су наведене у Анексу II овог уговора.

Члан 100.

(стављен ван снаге)

ПОГЛАВЉЕ 10.

Спољни односи

Члан 101.

Заједница може, у границама својих овлашћења и надлежности, преузети обавезе закључивањем споразума или уговора са трећом државом, међународном организацијом или држављанином треће државе.

О таквим споразумима или уговорима преговара Комисија у складу са директивама Савета; њих закључује Комисија уз одобрење Савета, који одлучује квалификованом већином.

О споразумима или уговорима чије спровођење не изискује деловање Савета и који се могу реализовати у границама одговарајућег буџета преговара и закључује их само Комисија; Комисија о томе обавештава Савет.

Члан 102.

Споразуми или уговори закључени са трећом државом, међународном организацијом или држављанином треће државе, у којима су уговорне стране, поред Заједнице, једна или више држава чланица, не ступају на снагу док све заинтересоване државе чланице не обавесте Комисију о томе да су ти споразуми или уговори постали важећи у складу са одредбама њихових националних закона.

Члан 103.

Државе чланице Комисији достављају нацрте споразума или уговора са трећом државом, међународном организацијом или држављанином треће државе, уколико се ти споразуми или уговори односе на питања која спадају у област примене овог уговора.

Ако нацрт споразума или уговора садржи клаузуле које спречавају примену овог уговора, Комисија, у року од месец дана од пријема таквог обавештења, упућује своје коментаре датој држави.

Држава не може закључити предложени споразум или уговор док не поступи по примедбама Комисије или док се не изврши одлука Суда правде Европске уније, који по захтеву државе у хитном поступку одлучује о усклађености предложених клаузула са одредбама овог уговора. Захтев се може поднети Суду правде Европске уније у сваком тренутку након што држава прими коментаре Комисије.

Члан 104.

Ниједно лице или предузеће које закључује или обнавља споразум или уговор са трећом државом, међународном организацијом или држављанином треће државе након 1. јануара 1958. године или, за приступајуће државе, након дана њиховог приступања, не може се позивати на тај споразум или уговор како би избегло обавезе које налаже овај уговор.

Свака држава чланица предузима мере које сматра неопходним како би доставила Комисији, на њен захтев, све информације које се односе на споразуме или уговоре које су, након датума наведених у ставу 1, у области примене овог уговора закључили лице или предузеће са трећом државом, међународном организацијом или држављанином треће државе. Комисија може захтевати достављање таквих

информација само ради потврде да ти споразуми или уговори не садрже клаузуле којима се спречава спровођење овог уговора.

На захтев Комисије, Суд правде Европске уније доноси одлуку о усаглашености тих споразума или уговора са одредбама овог уговора.

Члан 105.

На одредбе овог уговора не сме се позивати да би се спречило спровођење споразума или уговора које су пре 1. јануара 1958. године, или за приступајуће државе, пре дана њиховог приступања, закључили држава чланица, лице или предузеће са трећом државом, међународном организацијом или држављанином треће државе, ако су ти споразуми или уговори достављени Комисији најкасније 30 дана након ступања на снагу овог уговора.

На споразуме или уговоре које су лица или предузећа закључила са трећом државом, међународном организацијом или држављанином треће државе између 25. марта 1957. године и 1. јануара 1958. године или, за приступајуће државе, између потписивања приступног инструмента и дана њиховог приступања, не сме се позивати као на основ за неспровођење овог уговора ако је, по мишљењу Суда правде Европске уније, који одлучује по захтеву Комисије, један од одлучујућих разлога неке стране при закључивању тих споразума или уговора била намера да се избегну одредбе овог уговора.

Члан 106.

Државе чланице које су са трећим државама закључиле споразуме о сарадњи у области нуклеарне енергије пре 1. јануара 1958. године или, за приступајуће државе, пре дана њиховог приступања, морају заједно са Комисијом започети неопходне преговоре са тим трећим државама како би се обезбедило да Заједница, колико год је могуће, преузме права и обавезе које произлазе из тих споразума.

Сваки нови споразум који проистиче из тих преговора изискује сагласност државе чланице или држава које су потписнице претходно наведених споразума и одобрење Савета, који одлучује квалификованом већином.

НАСЛОВ III ФИНАСИЈСКЕ ОДРЕДБЕ И ОДРЕДБЕ О ОРГАНИМА

ПОГЛАВЉЕ I.

Примена одређених одредаба Уговора о европској унији и Уговора о функционисању Европске уније

Члан 106а

1. Члан 7, чл. 13–19, члан 48. ст. 2–5. и чл. 49. и 50. Уговора о европској унији и члан 15, чл. 223–236, чл. 237–244, члан 245, чл. 246–270, чл. 272, 273. и 274, чл.

277–281, чл. 285–304, чл. 310–320, чл. 322–325. и чл. 336, 342. и 344. Уговора о функционисању Европске уније, као и Протокол о прелазним одредбама примењују се на овај уговор.

2. У оквиру овог уговора упућивања на Унију, на „Уговор о Европској унији”, на „Уговор о функционисању Европске уније” или на „Уговоре” у одредбама из става 1. и она у протоколима приложеним уз те уговоре и овај уговор, сматрају се упућивањима на Европску заједницу за атомску енергију, односно на овај уговор.

3. Одредбе Уговора о Европској унији и Уговора о функционисању Европске уније не одступају од одредаба овог уговора.

ПОГЛАВЉЕ 2. *Органи Заједнице*

Одељак 1. **Европски парламент**

Чл. 107–114.
(стављени ван снаге)

Одељак 2. **Савет**

Чл. 115–123.
(стављени ван снаге)

Одељак 3. **Комисија**

Чл. 124–133.
(стављени ван снаге)

Члан 134.

1. При Комисији се оснива Научно-технички одбор, који има саветодавну улогу.

Са одбором се мора консултовати у случајевима предвиђеним у овом уговору. Са одбором се може консултовати у свим случајевима у којима Комисија то сматра примереним.

2. Одбор је састављен од 42 члана које именује Савет након консултовања са Комисијом.

Чланови Одбора именују се у личном својству на период од пет година. Они могу бити поново именовани. Они нису везани никаквим обавезним упутствима.

Научно-технички одбор сваке године бира председника и председништво из реда својих чланова.

Члан 135.

Комисија може, да би извршила своје задатке, спроводити све неопходне консултације и оснивати неопходне студијске одборе .

Одељак 4.

Суд правде Европске уније

Чл. 136–143.
(*стављени ван снаге*)

Члан 144.

Суд правде Европске уније има неограничену надлежност у:

- а) поступцима покренутим на основу члана 12. ради утврђивања одговарајућих услова под којима Комисија може да издаје лиценце или подлиценце;
- б) поступцима које покрену лица или предузећа против санкција које им је Комисија изрекла у складу са чланом 83.

Члан 145.

Ако Комисија сматра да је лице или предузеће извршило повреду овог уговора на коју се не примењују одредбе члана 83, она позива државу чланицу која има надлежност над тим лицем или предузећем да санкционише ту повреду, у складу са својим националним правом.

Ако дата држава не поступи у складу са таквим захтевом у року који одреди Комисија, Комисија може поднети тужбу Суду правде како би се утврдила повреда за коју је лице или предузеће оптужено.

Чл. 146–156.
(стављени ван снаге)

Члан 157.

Осим ако у овом уговору није другачије предвиђено, тужбе поднете Суду правде Европске уније немају одложно дејство. Суд правде Европске уније, међутим, ако сматра да то околности захтевају, може наложити суспензију примене оспореног акта.

Чл. 158–160.
(стављени ван снаге)

Одељак 5.
Ревизорски суд

Чл. 160а–160в
(стављени ван снаге)

ПОГЛАВЉЕ 3.
Одредбе заједничке за више органа

Чл. 161–163.
(стављени ван снаге)

Члан 164.

Принудно извршење се уређује правилима грађанског поступка која су на снази у држави на чијој се територији оно спроводи. Национални орган који влада сваке државе чланице одређује за ту сврху и о томе обавештава Комисију, Суд правде Европске уније и Арбитражни одбор основан чланом 18. уз одлуку прилаже потврду о извршности, без других формалности осим провере веродостојности одлуке.

Када се ове формалности испуне на захтев заинтересоване стране, она може затражити принудно извршење у складу са националним правом, упућујући предмет непосредно надлежном органу.

Принудно извршење може се суспендовати само одлуком Суда правде Европске уније. Међутим, судови дате државе надлежни су да испитују правилност спровођења принудног извршења.

ПОГЛАВЉЕ 4.
Економски и социјални комитет

Чл. 165–170.
(стављени ван снаге)

НАСЛОВ IV
ПОСЕБНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ОДРЕДБЕ

Члан 171.

1. За сваку буџетску годину израђују се пројекције расхода и прихода Заједнице, осим прихода и расхода Агенције и заједничких предузећа, и ти приходи и расходи се приказују у оперативном буџету или у буџету за истраживања и инвестиције.

Приходи и расходи приказани у сваком буџету морају бити уравнотежени.

2. Приходи и расходи Агенције, која послује у складу са комерцијалним начелима, буџетирају се на посебном рачуну.

Начин планирања, спровођења и ревизије тих прихода и расхода утврђује се финансијским уредбама донетим у складу са чланом 322. Уговора о функционисању Европске уније, уз поштовање статута Агенције.

3. Пројекције прихода и расхода, заједно са пословним рачунима и билансима стања заједничких предузећа за сваку буџетску годину, упућују се Комисији, Савету и Европском парламенту у складу са статутима тих предузећа.

Члан 172.

1. *(стављен ван снаге)*

2. *(стављен ван снаге)*

3. *(стављен ван снаге)*

4. Зајмови за финансирање истраживања или инвестиција узимају се под условима које утврђује Савет на начин предвиђен у члану 314. Уговора о функционисању Европске уније.

Заједница може позајмљивати на тржишту капитала државе чланице или у складу са правним одредбама које се односе на унутрашња издавања или, уколико таквих одредаба нема у држави чланице, на основу споразума о предложеном зајму постигнутом након међусобног саветовања те државе чланице и Комисије у вези с предложеним зајмом.

Надлежни органи дате државе чланице могу одбити да дају своју сагласност само ако постоји разлог за страх од озбиљних поремећаја на тржишту капитала те државе.

Чл. 173. и 173а
(стављени ван снаге)

Члан 174.

1. Расходи приказани у оперативном буџету нарочито укључују:
 - а) административне трошкове;
 - б) расходе који се односе на гаранције и на заштиту здравља.
2. Расходи приказани у буџету за истраживања и инвестиције нарочито укључују:
 - а) расходе који се односе на спровођење комунитарног програма истраживања;
 - б) свако учешће у капиталу Агенције и у њеној инвестиционој потрошњи;
 - в) расходе који се односе на опрему установа за стручну обуку;
 - г) свако учешће у заједничким предузећима или у одређеним заједничким активностима.

Члан 175.
(стављен ван снаге)

Члан 176.

1. Уз поштовање ограничења која произлазе из програма или одлука које се односе на расходе за које је, у складу са овим уговором, потребно једногласно одобрење Савета, одобрена средства за истраживачку и инвестициону потрошњу укључују:
 - а) апропријације за обавезе, којима се покрива низ ставки које чине одвојену јединицу и формирају јединствену целину;
 - б) апропријације за плаћања које представљају највиши износ који се може платити сваке године за обавезе преузете у складу са тачком а).
2. План доспећа обавеза и исплата прилаже се уз одговарајући нацрт буџета који предлаже Комисија.

3. Апропријације предвиђене за истраживање и инвестирање класификују се у различита поглавља у којима се ставке расхода групишу према својој природи или намени и, ако је то потребно, даље се деле у складу са уредбама донетим у складу са чланом 322. Уговора о функционисању Европске уније.

4. Неискоришћена одобрења за плаћање преносе се у следећу буџетску годину одлуком Комисије, осим уколико Савет не одлучи другачије.

*Чл. 177–181.
(стављени ван снаге)*

Члан 182.

1. Комисија може, под условом да о томе обавести надлежне органе заинтересованих држава чланица, извршити конверзију својих средстава која су у валути једне од држава чланица у валуту друге државе чланице, у мери која је неопходна да би се та средства могла искористити у сврхе предвиђене у овом уговору. Комисија, колико год је могуће, избегава такве конверзије ако располаже готовим новцем или ликвидним средствима у валутама које су јој потребне.

2. Комисија комуницира са сваком државом чланицом преко органа који одреди та држава. У извршавању финансијских послова Комисија користи услуге емисионе банке дате државе чланице или било које друге финансијске институције коју та држава одобри.

3. У погледу расхода које Заједница мора да изврши у валутама трећих држава, Комисија, пре коначног усвајања буџета, подноси Савету програм који наводи очекиване приходе и расходе у различитим валутама. Тај програм одобрава Савет квалификованом већином. Он се може изменити у току буџетске године у складу са истим поступком.

4. Државе чланице обезбеђују Комисији валуту трећих земаља која је потребна за расходе приказане у програму предвиђеном у ставу 3. на основу кључева за расподелу утврђених у члану 172. Износи које Комисија прикупи у валути трећих држава преносе се државама чланицама у складу са истим кључевима за расподелу.

5. Комисија може слободно располагати износима у валути трећих земаља који потичу од зајмова узетих у тим земљама.

6. Савет може, једногласном одлуком на предлог Комисије, у целини или делимично, на Агенцију или на заједничка предузећа применити девизне аранжмане предвиђене у претходним ставовима и по потреби прилагодити те аранжмане њиховим оперативним захтевима.

Чл. 183. и 183а
(*стављени ван снаге*)

НАСЛОВ V **ОПШТЕ ОДРЕДБЕ**

Члан 184.

Заједница има својство правног лица.

Члан 185.

У свакој држави чланици Заједница има најширу правну способност коју право тих држава признаје правним лицима; она може нарочито стицати покретну и непокретну имовину и располагати њоме и може бити странка у судском поступку. У ту сврху Заједницу заступа Комисија.

Члан 186.
(*стављен ван снаге*)

Члан 187.

Комисија може, у границама и под условима које утврди Савет у складу са одредбама овог уговора, прикупљати све податке и спроводити све провере потребне за извршавање задатака који су јој поверени.

Члан 188.

Уговорна одговорност Заједнице уређује се правом које се примењује на дати уговор.

У случају вануговорне одговорности, Заједница, у складу са општим начелима која су заједничка правима држава чланица, накнађује сваку штету коју проузрокују њени органи или њени запослени у вршењу својих дужности.

Лична одговорност њених запослених према Заједници уређује се одредбама утврђеним у правилима о службеницима или условима запослења који се на њих примењују.

Члан 189.

Седиште органа Заједнице споразумно одређују владе држава чланица.

Члан 190.
(стављен ван снаге)

Члан 191.

Заједница на територији држава чланица ужива привилегије и имунитете неопходне за извршавање њених задатака, под условима утврђеним у Протоколу о привилегијама и имунитетима Европске уније.

Члан 192.

Државе чланице предузимају све одговарајуће мере, опште или посебне, како би обезбедиле испуњење обавеза које произлазе из овог уговора или су резултат деловања органа Заједнице. Оне помажу у испуњавању задатака Заједнице.

Државе чланице се уздржавају од предузимања свих мера које би могле угрозити остваривање циљева овог уговора.

Члан 193.

Државе чланице се обавезују да спорове који се односе на тумачење или примену овог уговора неће решавати на начине другачије од оних предвиђених у овом уговору.

Члан 194.

1. Чланови органа Заједнице, чланови одбора, службеници и други запослени у Заједници, као и сва друга лица која су, због својих дужности или својих јавних или приватних односа са органима или службама Заједнице или са заједничким предузећима, у положају да имају или стекну сазнања о чињеницама, информацијама, знању, документима или предметима за које се примењује систем заштите тајности у складу са одредбама које утврди држава чланица или орган Заједнице, дужни су, чак и по престанку поменутих дужности или односа, да чувају те чињенице, информације, знања, документа или предмете у тајности од свих неовлашћених лица и од шире јавности.

Свака држава чланица сматра свако кршење те обавезе као радњу којом се крше њена правила о тајности и која подлеже, како у погледу меритума, тако и у погледу надлежности, њеним законима који се односе на угрожавање безбедности државе или на откривање пословних тајни. Та држава чланица, на захтев свих заинтересованих држава чланица или Комисије, гони сваког у њеној јурисдикцији ко почини такво кршење.

2. Свака држава чланица доставља Комисији све прописе којима се у оквиру њене територије уређују стављање ознаке тајности и тајност информација, знања, докумената или предмета на које се односи овај уговор.

Комисија се стара о достављању тих прописа другим државама чланицама.

Свака држава чланица предузима све одговарајуће мере да би олакшала постепено успостављање система заштите тајности који је у највећој могућој мери јединствен и свеобухватан. Комисија може, након консултовања са заинтересованим државама чланицама, дати препоруке у ту сврху.

3. Органи Заједнице, њихове службе и заједничка предузећа дужни су да примењују правила система заштите података која су на снази на територији на којој се налазе.

4. Свако овлашћење за приступ чињеницама, информацијама, документима или предметима на које се односи овај уговор, а за које се примењује систем заштите тајности, које даје орган Заједнице или држава чланица лицу које спроводи активности у области на коју се односи овај уговор, признају сви остали органи и све остале државе чланице.

5. Одредбе овог члана не спречавају примену посебних одредаба које произлазе из споразума закључених између државе чланице и треће државе или међународне организације.

Члан 195.

Органи Заједнице, Агенција и заједничка предузећа поштују, приликом примене овог уговора, услове за приступ рудама, изворним материјалима и специјалним фисилним материјалима утврђене у националним правилима и прописима који су донети због јавног поретка и јавног здравља.

Члан 196.

За сврхе овог уговора, осим ако у њему није другачије предвиђено:

- а) „лице” означава свако физичко лице које обавља све или неке своје делатности у области наведеној у одговарајућем поглављу овог уговора на територији држава чланица;
- б) „предузеће” означава свако предузеће или институцију који обављају све или неке своје делатности у области наведеној у одговарајућем поглављу овог уговора на територији држава чланица, без обзира на његов приватноправни или јавноправни статус.

Члан 197.

За сврхе овог уговора:

- 1. „Специјални фисилни материјали” означавају плутонијум-239, уранијум-233, уранијум обогашен уранијумом-235 или уранијумом-233 и сваку супстанцу која садржи један или више претходно наведених изотопа и друге фисилне

материјале које одреди Савет, квалификованом већином на предлог Комисије; израз „специјални фисилни материјали”, међутим, не обухвата изворне материјале.

2. „Уранијум обogaћен уранијумом-235 или уранијумом-233” означава уранијум који садржи уранијум-235 или уранијум-233 или оба у количини таквој да је заступљеност односа суме тих изотопа према изотопу 238 већи од односа изотопа 235 према изотопу 238 који се појављују у природи.

3. „Изворни материјали” означавају уранијум који садржи смешу изотопа који се појављују у природи, уранијум чији је садржај уранијума-235 мањи од нормалног, торијум, било коју од претходно наведених материја у облику метала, легуре, хемијског једињења или концентрата, сваку другу супстанцу која садржи једну или више претходно наведених у оној концентрацији коју одреди Савет, одлучујући квалификованом већином на предлог Комисије.

4. „Руде” означавају све руде које садрже, у просечној концентрацији коју одреди Савет, одлучујући квалификованом већином на предлог Комисије, супстанце из којих се, одговарајућом хемијском или физичком обрадом, могу добити претходно дефинисани изворни материјали.

Члан 198.

Осим ако није другачије предвиђено, овај уговор се примењује на европске територије држава чланица и на неевропске територије под њиховом надлежношћу.

Овај уговор се такође примењује на европске територије за чије је спољне односе одговорна нека држава чланица.

Одредбе овог уговора примењују се на Оландска острва у складу са одредбама утврђеним у Протоколу број 2 уз Акт о условима приступања Републике Аустрије, Републике Финске и Краљевине Шведске.

Без обзира на претходне ставове:

а) овај уговор се не примењује на Фарска острва

Овај уговор се не примењује на Гренланд;

б) овај уговор се не примењује на суверене базе Уједињеног Краљевства Велике Британије и Северне Ирске на Кипру;

в) овај уговор се не примењује на оне прекоморске земље и територије које имају посебне односе са Уједињеним Краљевством Велике Британије и Северне Ирске, а које нису наведене у Анексу II Уговора о Европској унији и Уговора о функционисању Европске уније;

г) овај уговор се примењује на Каналска острва и Острво Ман само у мери неопходној да се обезбеди примена аранжмана за та острва утврђених у

Уговору који се односе на приступање нових држава чланица Европској економској заједници и Европској заједници за атомску енергију, потписаном 22. јануара 1972. године.

(Тачка д) је обрисана)

Члан 199.

Комисија је задужена да обезбеди одржавање свих одговарајућих веза са органима Уједињених нација, њихових специјализованих агенција и Светске трговинске организације.

Комисија такође одржава одговарајуће односе са свим међународним организацијама.

Члан 200.

Заједница успоставља све одговарајуће облике сарадње са Саветом Европе.

Члан 201.

Заједница успоставља блиску сарадњу са Организацијом за економску сарадњу и развој, чије се појединости утврђују споразумно.

Члан 202.

Одредбе овог уговора не спречавају постојање или остваривање регионалних савеза између Белгије и Луксембурга, односно између Белгије, Луксембурга и Холандије, у мери у којој се циљеви тих регионалних савеза не остварују применом овог уговора.

Члан 203.

Ако се покаже да је неопходно деловање Заједнице да би се остварио неки од циљева Заједнице, а овим уговором нису предвиђена неопходна овлашћења, Савет, одлучујући једногласно на предлог Комисије и након консултовања са Европским парламентом, предузима одговарајуће мере.

Чл. 204. и 205.

(стављени ван снаге)

Члан 206.

Заједница може са једном или више држава или међународних организација закључивати споразуме којима се успоставља придруживање које подразумева узајамна права и обавезе, заједничко деловање и посебне поступке.

Те споразуме закључује Савет, једногласном одлуком, након консултовања са Европским парламентом.

Када такви споразуми изискују измене овог уговора, прво се усвајају те измене, у складу са поступком утврђеним у члану 48. ст. 2. и 5. Уговора о Европској унији.

Члан 207.

Протоколи који су приложени уз овај уговор договором држава чланица, чине његов саставни део.

Члан 208.

Овај уговор се закључује на неодређено време.

**НАСЛОВ VI
ОДРЕДБЕ КОЈЕ СЕ ОДНОСЕ НА ПОЧЕТНИ ПЕРИОД**

(стављен ван снаге)

*Чл. 209–223.
(стављени ван снаге)*

ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 224.

Овај уговор потврђују високе стране уговорнице у складу са својим уставним правилима. Инструменти о потврђивању депонују се код Владе Републике Италије.

Овај уговор ступа на снагу првог дана у месецу који следи након што је инструмент о потврђивању депоновала последња држава потписница која испуњава ту формалност. Ако се, међутим, то депоновање обави мање од 15 дана пре почетка наредног месеца, овај уговор не ступа на снагу до првог дана другог месеца од дана тог депоновања.

Члан 225.

Овај уговор сачињен у једном изворном примерку на холандском, француском, немачком и италијанском језику, с тим да је текст на сваком од ова четири језика једнако веродостојан, депонује се у архиву Владе Републике Италије, која ће послати оверену копију владама осталих држава потписница.

У складу са Уговорима о приступању бугарска, хрватска, чешка, данска, енглеска, естонска, финска, грчка мађарска, ирска, летонска, литванска, малтешка, пољска, португалска, румунска, словачка, словеначка, шпанска и шведска верзија овог уговора су такође веродостојне.

КАО ПОТВРДУ ТОГА, долепотписани пуномоћници потписали су овај уговор.

Сачињено у Риму, дана двадесет петог марта године хиљаду деветсто педесет седме.

(Списак потписника није пренет.)

АНЕКСИ

АНЕКС I
**ОБЛАСТИ ИСТРАЖИВАЊА КОЈА СЕ ОДНОСЕ НА НУКЛЕАРНУ
ЕНЕРГИЈУ ИЗ ЧЛАНА 4. ОВОГ УГОВОРА**

I. Сировине

1. Методи геолошког истраживања и ископавања основних материјала (уранијума, торијума и осталих производа од нарочитог значаја у области нуклеарне енергије).
2. Методи концентрисања поменутих материјала и њиховог претварања у технички чиста једињења.
3. Методи претварања тих технички чистих једињења у једињења и метале за нуклеарну примену.
4. Методи конверзије и обраде тих једињења и метала – као и плутонијума, уранијума-235 или уранијума-233, било чистих или комбинованих са тим једињењима или металима – у горивне елементе у хемијској, керамичкој или металуршкој индустрији.
5. Методи заштите тих горивних елемената од корозије или ерозије које су изазване спољним агенсима.
6. Методи производње, пречишћавања, обраде и чувања осталих специјалних материјала који се користе у области нуклеарне енергије, нарочито:
 - а) модератора, као што су тешка вода, графит за нуклеарну примену, берилијум и берилијум-оксид;
 - б) структурних материјала као што су цирконијум (без хафнијума), ниобијум, лантан, титан, берилијум и њихови оксиди, карбиди и остала једињења, који се могу користити у области нуклеарне енергије;
 - в) хладилаца, као што су хелијум, органске течности, натријум, легуре натријума и калијума, бизмут, легуре олова и бизмута.
7. Методи сепарације изотопа:
 - а) уранијума;
 - б) материјала у мерљивим количинама који се могу користити у производњи нуклеарне енергије, као што су литијум-6, литијум-7, азот-15 и бор-10;
 - в) изотопа који се користе у малим количинама за истраживања.

II. Физика која се примењује на област нуклеарне енергије

1. Примењена теоријска физика:

- а) нискоенергетске нуклеарне реакције, нарочито реакције изазване неутронима;
- б) фисија;
- в) интеракција јонизујућег зрачења и фотона са материјом;
- г) теорија чврстог стања;
- д) проучавање фузије, са нарочитим нагласком на понашању јонизоване плазме под дејством електромагнетних сила, као и на термодинамику изразито високих температура.

2. Примењена експериментална физика:

- а) исте теме као оне наведене под 1;
- б) проучавање својстава трансуранијумских елемената који су важни у области нуклеарне енергије.

3. Реакторски прорачуни:

- а) теоријска макроскопска неутронска физика;
- б) експериментална неутронска мерења; експоненцијални и критични експерименти;
- в) термодинамички прорачуни и прорачуни чврстоће материјала;
- г) одговарајућа експериментална мерења;
- д) кинетика реактора; проблеми контроле реактора и одговарајући експерименти;
- ђ) прорачуни заштите од зрачења и релевантни експерименти.

III. Физичка хемија реактора

1. Проучавање промена у физичкој и хемијској структури, као и измена техничких својстава различитих материјала у реакторима, које су изазване:

- а) топлотом;
- б) природом агенаса са којима су у контакту;
- в) механичким факторима.

2. Проучавање деградације и осталих појава које изазива озрачивање у:
 - а) горивним елементима;
 - б) структурним материјалима и хладиоцима;
 - в) модераторима.
3. Примена аналитичке хемије и аналитичке физичке хемије на компоненте реактора.
4. Физичка хемија хомогених реактора: радиохемија, корозија.

IV. Обрада радиоактивних материјала

1. Методи екстракције плутонијума и уранијума-233 из озрачених горива и могуће поновно искоришћење уранијума и торијума.
2. Хемија и металургија плутонијума.
3. Методи екстракције и хемија осталих трансуранијумских елемената.
4. Методи екстракције и хемија корисних радиоизотопа:
 - а) фисиони продукти
 - б) радиоизотопи добијени озрачивањем.
5. Прикупљање и складиштење неупотребљивог радиоактивног отпада.

V. Примена радиоизотопа

Примена радиоизотопа као активних елемената или трасера у:

- а) индустрији и науци;
- б) медицини и биологији;
- в) пољопривреди.

VI. Проучавање штетних утицаја зрачења на живе организме

1. Проучавање детекције и мерења штетних зрачења.
2. Проучавање адекватних превентивних и заштитних мера и одговарајућих сигурносних стандарда.
3. Проучавање третмана ефеката зрачења.

VII. Опрема

Проучавања која се односе на израду и побољшање опреме која је посебно намењена не само за реакторе већ и за сва индустријска и истраживачка постројења која су неопходна за претходно наведене истраживачке активности. Као пример могу се поменути:

1. Следеће врсте механичке опреме:
 - а) пумпе за посебне флуиде;
 - б) измењивачи топлоте;
 - в) уређаји за истраживања у нуклеарној физици, као што су селектори неутрона по брзинама;
 - г) опрема за управљање на даљину.
2. Следеће врсте електричних уређаја:
 - а) уређаји за детекцију и мерење зрачења, који се нарочито користе у:
 - геолошким истраживањима лежишта минералних сировина,
 - научним и стручним истраживањима,
 - контроли реактора,
 - заштити здравља;
 - б) опрема за контролу реактора;
 - в) нискоенергетски акцелератор честица (до 10 MeV).

VIII. Економски аспекти производње енергије

1. Компаративне студије, теоријске и експерименталне, различитих врста реактора.
2. Техничко-економске студије горивних циклуса.

АНЕКС II
ИНДУСТРИЈСКЕ АКТИВНОСТИ ИЗ ЧЛАНА 41. ОВОГ УГОВОРА

1. Ископавање руда уранијума и торијума.
2. Концентрација тих руда.
3. Хемијска обрада и пречишћавање концентрата уранијума и торијума.
4. Припрема нуклеарних горива, у било ком облику.
5. Израда нуклеарних горивних елемената.
6. Производња уранијум-хексафлуорида.
7. Производња обогаћеног уранијума.
8. Обрада озрачених горива ради сепарације неких или свих елемената које она садрже.
9. Производња модератора реактора.
10. Производња цирконијума без хафнијума или његових једињења.
11. Нуклеарни реактори свих врста и за све намене.
12. Објекти за индустријску обраду радиоактивног отпада, успостављени у вези са једним или више објеката наведених у овом списку.
13. Полуиндустријска постројења намењена за припрему изградње погона која су укључена у активности од 3 до 10.

АНЕКС III
**ПОГОДНОСТИ КОЈЕ СЕ МОГУ ДАТИ ЗАЈЕДНИЧКИМ ПРЕДУЗЕЋИМА
НА ОСНОВУ ЧЛАНА 48. ОВОГ УГОВОРА**

1.
 - а) Признање да се статус од јавног интереса који је у сагласности са националним законодавством примењује при стицању непокретне имовине која је неопходна за оснивање заједничких предузећа;
 - б) Примена националних поступака при експропријацији на основу јавног интереса како би се такво стицање могло обавити у случају да се не постигне споразум.
2. Право на добијање лиценци, било путем арбитраже или на основу издавања лиценце принудним путем, како је предвиђено у чл. 17–23.
3. Изузеће од свих дажбина и накнада при оснивању заједничких предузећа, као и од свих дажбина на уложена средства.
4. Изузеће од свих дажбина и накнада које се наплаћују приликом стицања непокретне имовине, као и од свих накнада за регистрацију и укњижбу.
5. Изузеће од свих директних пореза који би за заједничка предузећа, њихову имовину, средства и приходе у супротном били обавезни.
6. Изузеће од свих царинских дажбина и дажбина које имају исто дејство и од свих забрана и ограничења увоза или извоза, било економске или фискалне природе, у погледу:
 - а) научне и техничке опреме, искључујући грађевински материјал и опрему за административне сврхе;
 - б) супстанце које су биле или треба да буду обрађене у заједничком предузећу.
7. Девизни аранжмани предвиђени у члану 182. став 6.
8. Изузеће од ограничења у вези са уласком и боравком за држављане држава чланица који су запослени у заједничким предузећима, као и за њихове супружнике и издржаване чланове њихове породице.

АНЕКС IV
**ЛИСТА РОБЕ И ПРОИЗВОДА НА КОЈЕ СЕ ПРИМЕЊУЈУ ОДРЕДБЕ
ПОГЛАВЉА 9. О ЗАЈЕДНИЧКОМ НУКЛЕАРНОМ ТРЖИШТУ**

Листа А¹

Руде уранијума са масеним уделом природног уранијума већим од 5%.

Пехбленда са масеним уделом природног уранијума већим од 5%.

Уранијум-оксид.

Неорганска једињења природног уранијума, осим уранијум-оксида и уранијум-хексафлуорида.

Органска једињења природног уранијума.

Сирови или прерађени природни уранијум.

Легуре које садрже плутонијум.

Органска или неорганска једињења уранијума која су обogaћена органским или неорганским једињењима или уранијумом-235.

Органска или неорганска једињења или уранијум-233.

Торијум обogaћен уранијумом-233.

Органска или неорганска једињења плутонијума.

Уранијум обogaћен плутонијумом.

Уранијум обogaћен уранијумом-235.

Легуре које садрже уранијум обogaћен уранијумом-235 или уранијумом-233.

Плутонијум.

Уранијум-233.

Уранијум-хексафлуорид.

Монацит.

Руде торијума са масеним уделом торијума већим од 20%.

Ураноторијанит са масеним уделом торијума већим од 20%.

Сирови или обрађени торијум.

Торијум-оксид.

Неорганска једињења торијума, осим торијум-оксида.

Органска једињења торијума.

Листа А²

Деутеријум и његова једињења (укључујући тешку воду) код којих број атома деутеријума и обичних атома водоника стоје у размери већој од 1 : 5000.

Тешки парафин код којег број атома деутеријума и обичних атома водоника стоје у размери већој од 1 : 5000.

Смеше и раствори код којих број атома деутеријума и обичних атома водоника стоје у размери већој од 1 : 5000.

Нуклеарни реактори.

Опрема за сепарацију изотопа уранијума гасном дифузијом или другим методама.

Опрема за производњу деутеријума, његових једињења (укључујући и тешку воду) и деривата, као и смеша или раствора који садрже деутеријум, а код којих број атома деутеријума и обичних атома водоника стоје у размери већој од 1 : 5000:

- опрема која функционише на бази електролизе воде;
- опрема која функционише на бази дестилације воде, течног водоника итд.;
- опрема која функционише на бази изотопске измене између водоник-сулфида и воде променом температуре;
- опрема која функционише на бази осталих техника.

Опрема посебно конструисана за хемијску обраду радиоактивног материјала:

- опрема за сепарацију озраченог горива:
 - хемијским процесима (посредством растварача, таложења, јонске измене итд.);
 - физичким процесима (посредством фракционе дестилације итд.);
- опрема за обраду отпада;
- опрема за рециклажу горива.

Возила посебно конструисана за транспорт високорадиоактивних супстанци:

- железничка и трамвајска теретна возила и теретна кола и вагонети за све ширине колосека;
- моторни камиони;
- моторизовани радни камиони за руковање робом;
- приколице и полуприколице и остала немоторизована возила.

Контејнери са оловном заштитом од зрачења за транспорт или складиштење радиоактивног материјала.

Вештачки радиоактивни изотопи и њихова неорганска или органска једињења.

Механички манипулатори са даљинским управљањем посебно конструисани за руковање високорадиоактивним супстанцама:

- механички алат за руковање, који је фиксиран или мобилан, али којим се не може ручно управљати.

Листа Б

(унос обрисан)

Руде и концентрати литијума.

Метали за нуклеарну примену:

- сирови берилијум;
 - сирови бизмут;
 - сирови ниобијум (колумбијум);
 - сирови цирконијум (без хафнијума);
 - сирови литијум;
 - сирови алуминијум;
 - сирови калцијум;
 - сирови магнезијум.
- Бор-трифлуорид.

Анхидрована флуороводонична киселина.

Хлор-трифлуорид.

Бром-трифлуорид.

Литијум-хидроксид.

Литијум-флуорид.

Литијум-хлорид.

Литијум-хидрид.

Литијум-карбонат.

Берилијум-оксид за нуклеарну примену.

Ватросталне цигле од берилијум-оксида за нуклеарну примену.

Остали ватростални производи од берилијум-оксида за нуклеарну примену.

Вештачки графит у облику блокова или шипки у којима је садржај бора мањи или једнак милионитом делу и у којима је укупан микроскопски попречни пресек за апсорпцију термалних неутрона мањи од или једнак 5 милибарна.

Вештачки издвојени стабилни изотопи.

Електромагнетски јонски сепаратори, укључујући масене спектрографе и масене спектрометре.

Симулатори реактора (специјални аналогни компјутери).

Механички манипулатори са даљинским управљањем:

– за ручну употребу (тј. њима се рукује ручно као алатом).

Пумпе за течни метал.

Пумпе за високи вакуум.

Измењивачи топлоте посебно конструисани за нуклеарне електране.

Једна од следећих врста уређаја (и резервних делова) за детекцију зрачења, који су посебно конструисани, или се могу прилагодити, за детекцију или мерење нуклеарног зрачења, као што су алфа и бета честице, гама зраци, неутрони и протони:

- Гајгерове бројачке цеви и пропорционални бројачи;
- уређаји за детекцију или мерење са Гајгер–Милеровим цевима или пропорционалним бројачима;
- јонизационе коморе;
- уређаји са јонизационим коморама;

- опрема за детекцију или мерење зрачења при геолошком истраживању минералних лежишта и за мониторинг реактора, ваздуха, воде и земљишта;
- цеви за детекцију неутрона које користе бор, бор-трифлуорид, водоник или фисилни елемент;
- уређаји за детекцију или мерење са цевима за детекцију неутрона које користе бор, бор-трифлуорид, водоник или фисилни елемент;
- сцинтилациони кристали, уграђени или у металном кућишту (чврсти сцинтилатори);
- инструменти за детекцију или мерење са течним, чврстим или гасовитим сцинтилаторима;
- појачивачи посебно конструисани за нуклеарна мерења, укључујући линеарне појачиваче, претпојачиваче, расподељене појачиваче и анализаторе висине пулса;
- коинцидентни уређаји за употребу са детекторима зрачења;
- електроскопи и електрометри, укључујући дозиметре (али искључујући уређаје намењене за обучавање, једноставне електроскопе са металним листом, дозиметре посебно конструисане за употребу са медицинском рентгенском опремом и електростатичким мерним инструментима);

– инструменти који могу мерити струју мању од једног пикоампера;

- фотомултипликаторске цеви са фотокатодом која даје струју од најмање 10 микроампера по лумену и у којој је просечно појачање веће од 10⁵ и све остале врсте електричних мултипликатора које активирају позитивни јони;
- скалери и електронски интегрисани мерачи за детекцију зрачења.

Циклотрони, Ван дер Графови или Кокрофт–Волтонови електростатички генератори, линеарни акцелератори и остале машине способне да предају нуклеарним честицама енергију већу од 1 MeV.

Магнети посебно пројектовани и израђени за претходно поменуте машине и опрему (циклотроне итд.).

Цеви за убрзавање и фокусирање оне врсте која се користи у масеним спектрометрима и масеним спектрографима.

Јаки електронски извори позитивних јона намењени за употребу са акцелераторима честица, масеним спектрометрима и сличним уређајима.

Равно стакло за заштиту од зрачења:

- ливено или ваљано равно стакло (укључујући армирано стакло или стакло са заштитним слојем) у квадратима или правоугаоникима, које је брушено по површини или полирано, али које није даље обрађено;
- ливено или ваљано равно стакло (без обзира на то да ли је брушено или полирано или није) исечено у облике који нису квадратни ни правоугаони, односно заобљено или на други начин обрађено (на пример закошено или изгравирано);
- сигурносно стакло, које се састоји од ојачаног или ламинираног стакла, обликовано или не.

Одело које не пропушта ваздух које обезбеђује заштиту од зрачења или радиоактивне контаминације:

- направљено од пластике;
- направљено од гуме;
- направљено од импрегнираног или пресвученог заштитног материјала:
 - за мушкарце;
 - за жене.

Дифенил (када се у ствари ради о ароматичном угљоводонику $C_6H_5C_6H_5$).

Терфенил.

АНЕКС V
**ПРОГРАМ ПОЧЕТНОГ ИСТРАЖИВАЊА И ОБУКЕ ИЗ ЧЛАНА 215.
ОВОГ УГОВОРА**

(стављен ван снаге)

ПРОТОКОЛИ

ПРОТОКОЛ О УЛОЗИ НАЦИОНАЛНИХ ПАРЛАМЕНАТА У ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ

ВИСОКЕ СТРАНЕ УГОВОРНИЦЕ,

ПОДСЕЋАЈУЋИ на то да је начин на који национални парламенти надзиру своје владе у погледу активности Уније предмет посебног уставног уређења и праксе сваке државе чланице,

У ЖЕЉИ да подстакну веће учешће националних парламената у активностима Европске уније и да повећају њихову могућност да изразе своје ставове о нацртима законодавних аката Уније, као и о другим питањима која могу бити од нарочитог интереса за њих,

СПОРАЗУМЕЛЕ СУ СЕ О следећим одредбама, које се прилажу уз Уговор о Европској унији, Уговор о функционисању Европске уније и Уговор о оснивању Европске заједнице за атомску енергију:

НАСЛОВ I ОБАВЕШТАВАЊЕ НАЦИОНАЛНИХ ПАРЛАМЕНАТА

Члан 1.

Комисија своје консултативне документе након објављивања непосредно доставља националним парламентима. Комисија такође доставља националним парламентима годишњи законодавни програм, као и све друге инструменте законодавног планирања или политике, у исто време када и Европском парламенту и Савету.

Члан 2.

Нацрти законодавних аката послати Европском парламенту и Савету достављају се националним парламентима.

За сврхе овог протокола, „нацрт законодавног акта” означава предлоге Комисије, иницијативе групе држава чланица, иницијативе Европског парламента, захтеве Суда правде, препоруке Европске централне банке и захтеве Европске инвестиционе банке за усвајање законодавног акта.

Нацрте законодавних аката које сама предлаже Комисија непосредно доставља националним парламентима у исто време када и Европском парламенту и Савету.

Нацрте законодавних аката које сам предлаже Европски парламент непосредно доставља националним парламентима.

Нацрте законодавних аката које предлаже група држава чланица, Суд правде, Европска централна банка или Европска инвестициона банка, Савет доставља националним парламентима.

Члан 3.

Национални парламенти могу послати председницима Европског парламента, Савета и Комисије образложено мишљење о усклађености нацрта законодавног акта са начелом супсидијарности, у складу са поступком утврђеним у Протоколу о примени начела супсидијарности и пропорционалности.

Ако нацрт законодавног акта предлаже група држава чланица, председник Савета доставља образложено мишљење или образложена мишљења владама тих држава чланица.

Ако нацрт законодавног акта предлаже Суд правде, Европска централна банка или Европска инвестициона банка, председник Савета доставља образложено мишљење или образложена мишљења том органу или телу.

Члан 4.

Од дана када је нацрт законодавног акта постао доступан националним парламентима на званичним језицима Уније до дана његовог стављања на привремени дневни ред Савета ради његовог усвајања или усвајања става у законодавном поступку мора протећи осам недеља. Изузеци су могући у хитним случајевима, а разлози за њих наводе се у акту или ставу Савета. Осим у хитним случајевима за које су наведени ваљани разлози, током ових осам недеља не може се постићи никакав договор о нацрту законодавног акта. Осим у хитним случајевима за које су наведени ваљани разлози, од стављања нацрта законодавног акта на привремени дневни ред Савета до усвајања става мора протећи десет дана.

Члан 5.

Дневни ред и резултати састанака Савета, укључујући записнике са састанака на којима Савет расправља о нацртима законодавних аката, достављају се непосредно националним парламентима, у исто време када и владама држава чланица.

Члан 6.

Када Европски савет намерава да користи члан 48. став 7. подст. 1. или 2. Уговора о Европској унији, национални парламенти се обавештавају о иницијативи Европског савета најмање шест месеци пре доношења одлуке.

Члан 7.

Ревизорски суд доставља свој годишњи извештај националним парламентима, ради информисања, у исто време када и Европском парламенту и Савету.

Члан 8.

Када национални парламентарни систем није једнодоман, чл. 1–7. примењују се на домове који га сачињавају.

НАСЛОВ II МЕЋУПАРЛАМЕНТАРНА САРАДЊА

Члан 9.

Европски парламент и национални парламенти заједно утврђују организацију и подстицање делотворне и редовне међупарламентарне сарадње у оквиру Уније.

Члан 10.

Конференција парламентарних одбора за послове Уније може поднети Европском парламенту, Савету и Комисији сваки прилог који сматра примереним. Поред тога, та конференција може подстицати размену информација и најбоље праксе између националних парламената и Европског парламента, укључујући њихове посебне одборе. Она такође може организовати међупарламентарне конференције о посебним темама, а нарочито да би се расправљало о питањима заједничке спољне и безбедносне политике, укључујући заједничку безбедносну и одбрамбену политику. Прилози са конференције не обавезују националне парламенте и не прејудуцирају њихове ставове.

ПРОТОКОЛ О СТАТУТУ СУДА ПРАВДЕ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

ВИСОКЕ СТРАНЕ УГОВОРНИЦЕ,

У ЖЕЉИ да утврде Статут Суда правде Европске уније предвиђен у члану 281. Уговора о функционисању Европске уније,

СПОРАЗУМЕЛЕ СУ СЕ О следећим одредбама, које се прилажу уз Уговор о Европској унији, Уговор о функционисању Европске уније и Уговор о оснивању Европске заједнице за атомску енергију:

Члан 1.

Суд правде Европске уније оснива се и делује у складу са одредбама Уговора, Уговора о оснивању Европске заједнице за атомску енергију (Уговор о ЕЗАЕ) и овог статута.

НАСЛОВ I СУДИЈЕ И ОПШТИ ПРАВОЗАСТУПНИЦИ

Члан 2.

Пре него што ступи на дужност, сваки судија пред Судом правде, који заседа на јавној седници, полаже заклетву да ће своје дужности извршавати непристрасно и савесно, као и да ће чувати тајност већања Суда.

Члан 3.

Судије уживају имунитет од судског поступка. И након престанка мандата они уживају имунитет у погледу радњи које су предузели у службеном својству, укључујући и изговорене или написане речи.

Суд правде, када заседа у општој седници, може укинути имунитет. Ако се одлука односи на члана Општег суда или специјализованог суда, Суд одлучује након консултовања са датим судом.

Ако је судији укинут имунитет и покренут кривични поступак против њега, њему у било којој држави чланици може судити само онај суд који је надлежан да суди члановима највиших националних правосудних тела.

Чл. 11–14. и члан 17. Протокола о привилегијама и имунитетима Европске уније примењују се на судије, опште правозаступнике, секретара и помоћне известиоце Суда правде Европске уније, без довођења у питање одредаба утврђених у претходним ставовима које се односе на имунитет судија од судских поступака.

Члан 4.

Судије не могу обављати ни једну политичку или управну функцију.

Они се не смеју бавити ниједном другом, плаћеном или неплаћеном, професионалном делатношћу, осим ако то у изузетним случајевима не одобри Савет простом већином.

Приликом ступања на дужност, они се свечано обавезују да ће, и током свог мандата и након његовог истека, поштовати из њега произашле обавезе, а нарочито дужност да се након престанка мандата понашају достојно и уздржано у погледу прихватања одређених положаја или повластица.

У случају сумње, о томе одлучује Суд правде. Ако се одлука односи на члана Општег суда или специјализованог суда, Суд одлучује након консултовања са датим судом.

Члан 5.

Осим редовном заменом или смрћу, дужности судије престају када он поднесе оставку.

Када судија поднесе оставку, писмено о оставци се упућује председнику Суда правде, који га прослеђује председнику Савета. После овог обавештења место судије остаје упражњено.

Осим у случају примене члана 6, мандат судије траје док његов наследник не ступи на дужност.

Члан 6.

Судија може бити разрешен дужности или му може бити одузето право на пензију или друга давања која је замењују само ако, према једногласном мишљењу судија и општих правозаступника Суда правде, он више не испуњава потребне услове или обавезе произашле из његовог мандата. Дати судија не учествује у већању о томе. Ако је то лице члан Општег суда или специјализованог суда, Суд одлучује након консултовања са датим судом.

Секретар Суда доставља одлуку Суда председнику Европског парламента и председнику Комисије и о њој службено обавештава председника Савета.

У случају одлуке којом се судија разрешава дужности, његово место постаје упражњено након овог последњег службеног обавештења.

Члан 7.

Судија који ступа на место члана Суда коме није истекао мандат, именује се за преостали део мандата свог претходника.

Члан 8.

Одредбе чл. 2–7. примењују се на опште правозаступнике.

НАСЛОВ II ОРГАНИЗАЦИЈА СУДА ПРАВДЕ

Члан 9.

Када се, сваке три године, врши делимична замена судија, замењује се половина судија. Ако је број судија непаран, број судија које се замењују наизменично ће бити први број који је већи од половине броја судија, а затим први број који је мањи од половине броја судија.

Став 1. такође се примењује када се, сваке три године, врши делимична замена општих правобранилаца.

Члан 9а.

Судије бирају председника и потпредседника Суда правде из својих редова на период од три године. Они могу бити поново изабрани.

Потпредседник помаже председнику у складу са условима утврђеним у пословнику. Он замењује председника у случају његове спречености или када је место председника упражњено.

Члан 10.

Секретар полаже заклетву пред Судом правде да ће своје дужности извршавати непристрасно и савесно и да ће чувати тајност већања Суда правде.

Члан 11.

Суд правде стара се о замени секретара у случају његове спречености.

Члан 12.

Суду правде додељују се службеници и други запослени како би се омогућило његово деловање. Они су одговорни секретару под руководством председника.

Члан 13.

На захтев Суда правде, Европски парламент и Савет могу, у складу са редовним законодавним поступком, предвидети именовање помоћних извештача и утврдити правила којима се уређује њихова служба. Од помоћних извештача може се, под условима утврђеним у пословнику, захтевати да учествују у

припремним радњама у предметима који су у току пред Судом и да сарађују са судијом известиоцем.

Помоћни известиоци бирају се међу лицима чија је независност изван сумње и која имају неопходне правне квалификације; именује их Савет простом већином. Они полажу заклетву пред Судом да ће своје дужности извршавати непристрасно и савесно и да ће чувати тајност већања Суда.

Члан 14.

Судије, општи правозаступници и секретар дужни су да бораве у месту где Суд правде има седиште.

Члан 15.

Суд правде заседа стално. Трајање судских одмора утврђује Суд с обзиром на потребе посла.

Члан 16.

Суд образује већа састављена од три односно пет судија. Судије бирају председнике већа из својих редова. Председници већа од пет судија бирају се на три године. Они могу бити поново изабрани само једном.

Велико веће је састављено од 15 судија. Њему председава председник Суда. Чланови Великог већа такође су потпредседник Суда и, у складу са условима утврђеним у пословнику, три председника већа од пет судија и друге судије.

Суд заседа у Великом већу када то захтевају држава чланица или орган Уније који су странке у поступку.

Суд заседа у општој седници у предметима који су му упућени у складу са чланом 228. став 2, чланом 245. став 2, чланом 247. или чланом 286. став 6. Уговора о функционисању Европске уније.

Поред тога, ако сматра да је предмет који је пред њим од изузетног значаја, Суд може, након што саслуша општег правозаступника, одлучити да предмет упути на општу седницу.

Члан 17.

Одлуке Суда правде пуноважне су само ако у већању учествује непаран број његових чланова.

Одлуке већа која су састављена од три или пет судија пуноважне су само ако их донесу три судије.

Одлуке Великог већа пуноважне су само ако заседа 11 судија.

Одлуке опште седнице пуноважне су само ако заседа 17 судија.

У случају спречености једног од судија у већу да учествује у раду већа, судија другог већа може бити позван у то веће у складу са условима утврђеним у пословнику.

Члан 18.

Ни судије ни општи правозаступници не могу учествовати у одлучивању о предметима у којима су већ учествовали као заступници, саветници или пуномоћници једне од странака или у којима су поступали као чланови суда или трибунала, истражне комисије или у било ком другом својству.

Ако, из неког посебног разлога, било који судија или општи правозаступник сматра да не треба да учествује у доношењу одлуке или у разматрању одређеног предмета, он о томе обавештава председника. Ако, из неког посебног разлога, председник сматра да неки судија или општи правозаступник не треба да учествује у заседању или одлучивању у одређеном предмету, он га о томе обавештава.

О свим тешкоћама у примени овог члана одлучује Суд правде.

Странка не може тражити промену састава Суда или једног од његових већа ни на основу држављанства судије нити због тога што у Суду или у већу нема судије који има исто држављанство као и та странка.

НАСЛОВ III ПОСТУПАК ПРЕД СУДОМ ПРАВДЕ

Члан 19.

Државе чланице и органе Уније пред Судом правде представља заступник који се именује посебно за сваки предмет; заступнику може помагати саветник или адвокат.

Државе које нису државе чланице, а које су стране у Споразуму о Европском економском простору, као и надзорни орган ЕФТА, наведен у том споразуму, заступају се на исти начин.

Остале странке мора заступати адвокат.

Само адвокат који је овлашћен да поступа пред судом државе чланице или друге државе која је страна у Споразуму о Европском економском простору може заступати странку пред Судом или јој помагати.

Такви заступници, саветници и адвокати, када поступају пред Судом, уживају права и имунитете неопходне за независно вршење својих дужности, под условима утврђеним у пословнику.

У односу на саветнике и адвокате који поступају пред њим, Суд има овлашћења која се обично признају судовима, под условима утврђеним у пословнику.

Универзитетски професори који су држављани државе чланице чијим правом им је признато право на поступање пред судом, имају пред Судом иста права која се овим чланом признају адвокатима.

Члан 20.

Поступак пред Судом правде састоји се из два дела: писменог и усменог.

Писмени поступак састоји се од достављања тужби, поднесака, одговора на тужбу и изјава, и реплика, ако их има, као и свих писмена и докумената којима се они поткрепљују или њихових оверених преписа странкама и органима Уније чије су одлуке предмет спора.

О достављању се стара секретар, по редоследу и у роковима утврђеним у пословнику.

Усмени поступак састоји се од читања извештаја који представља судија известилац, саслушања заступника, саветника и адвоката од стране Суда и ставова општег правозаступника, као и, по потреби, саслушања сведока и вештака

Ако сматра да се у случају не појављују нова правна питања, Суд може одлучити, након што саслуша општег правозаступника, да се о предмету одлучује без ставова општег правозаступника.

Члан 21.

Предмет се Суду правде упућује писаном тужбом адресованом на секретара. Тужба садржи име и сталну адресу подносиоца и својство потписника, име странке или имена странака против којих се тужба подноси, предмет спора, тужбени захтев и кратак навод правног основа тужбе.

Уз тужбу се, по потреби, прилаже акт чији се поништај тражи или, у околностима из члана 265. Уговора о функционисању Европске уније, писани доказ о датуму када се од органа, у складу са тим члановима, тражило да поступи. Ако ти писани докази нису приложени уз тужбу, секретар позива странку да их достави у разумном року, али у том случају права странке не престају чак и ако се исправе доставе након рока за покретање поступка.

Члан 22.

Случајеви уређени чланом 18. Уговора о ЕЗАЕ упућују се Суду правде жалбом адресованом на секретара. Жалба садржи име и сталну адресу подносиоца и

својство потписника, упућивање на одлуку против које се подноси жалба, имена противних странака, предмет спора, захтеве и кратак навод разлога на којима се жалба заснива.

Уз жалбу се прилаже оверени препис одлуке Арбитражног одбора која се побија.

Ако Суд одбије жалбу, одлука Арбитражног одбора постаје коначна.

Ако Суд поништи одлуку Арбитражног одбора, поступак се, по потреби, на иницијативу једне од странака у поступку, може поновити пред Арбитражним одбором. Арбитражни одбор је везан одлукама Суда о правним питањима.

Члан 23.

У предметима из члана 267. Уговора о функционисању Европске уније, суд или трибунал државе чланице који суспендује поступак и упути предмет Суду правде, о тој одлуци обавештава Суд. Секретар Суда обавештава о тој одлуци странке, државе чланице и Комисију, као и орган, тело, службу или агенцију Уније који су донели акт чији су пуноважност или тумачење предмет спора.

У року од два месеца од достављања овог обавештења, странке, државе чланице, Комисија и, по потреби, орган, тело, служба или агенција која је донела акт чији су пуноважност или тумачење предмет спора имају право да доставе поднеске или писане наводе Суду.

У случајевима из члана 267. Уговора о функционисању Европске уније, о одлуци националног суда или трибунала секретар Суда обавештава и државе које нису државе чланице а које су стране у Споразуму о европском економском простору, као и надзорни орган ЕФТА, наведен у том Споразуму, који могу, у року од два месеца од достављања обавештења, ако је реч о некој од области примене тог споразума, доставити поднеске или писане наводе Суду.

Ако је споразумом који је закључио Савет са једном или више држава нечланица а који се односи на одређену област предвиђено да те државе имају право да доставе поднеске или писане наводе ако суд или трибунал државе чланице Суду правде на претходно одлучивање упути питање које спада у област примене споразума, о одлуци националног суда или трибунала која садржи то питање такође се обавештавају дате државе нечланице. У року од два месеца од достављања тог обавештења, те државе могу поднети поднеске или писане наводе Суду.

Члан 23а ()*

Пословником се може предвидети убрзани поступак, као и хитан поступак у случају захтева за претходно одлучивање у вези са простором слободе, безбедности и правде.

(*) Члан уметнут Одлуком 2008/79/ЕЗ, Еуратом (СЛ L 24, 29.1.2008, стр. 42).

Тим поступцима може се предвидети, у погледу достављања поднесака или писаних навода, краћи рок од оног који је предвиђен чланом 23, као и, одступањем од члана 20. став 4, да се о предмету одлучује без ставова општег правозаступника.

Поред тога, хитним поступком може се предвидети ограничење за странке и друга заинтересована лица наведена у члану 23, који су овлашћени да доставе поднеске или писане наводе, као и то да, у нарочито хитним случајевима, изостане писана фаза поступка.

Члан 24.

Суд правде може захтевати од странака да доставе све документе и да пружи све информације које Суд сматра пожељним. О сваком одбијању саставља се службена белешка.

Суд такође може захтевати од држава чланица и органа, тела, служби или агенција који нису странке у поступку да пружи све информације које Суд сматра неопходним за поступак.

Члан 25.

Суд правде може у сваком тренутку поверити вештачење појединцу, телу, органу, одбору или другој организацији по свом избору.

Члан 26.

Сведоци се могу саслушати под условима утврђеним у пословнику.

Члан 27.

У односу на сведоке који се не одазову позиву, Суд правде има овлашћења која начелно имају судови и трибунали и може им изрећи новчану казну под условима утврђеним у пословнику.

Члан 28.

Сведоци и вештаци могу се саслушати под заклетвом датом у облику утврђеном у пословнику или на начин утврђен правом државе из које је сведок или вештак.

Члан 29.

Суд правде може наредити да сведока или вештака саслуша суд у месту његовог сталног боравка.

Наредба се ради извршења шаље надлежном суду под условима утврђеним у пословнику. Документи сачињени у складу са захтевом за правну помоћ враћају се Суду под истим условима.

Суд сноси трошкове, што не утиче на његово право да, по потреби, одреди да трошкове снесе странке.

Члан 30.

Држава чланица третира свако кршење заклетве од стране сведока или вештака на исти начин као да је то дело учињено пред неким од њених судова надлежних у грађанскоправним стварима. На захтев Суда правде, та држава чланица гони учиниоца пред својим надлежним судом.

Члан 31.

Расправа пред судом је јавна, осим ако Суд правде, по службеној дужности или на предлог странака, из оправданих разлога не одлучи другачије.

Члан 32.

Током расправе, Суд правде може саслушати вештаке, сведоке и саме странке. Странке се, међутим, могу обратити Суду правде само преко својих заступника.

Члан 33.

О свакој расправи саставља се записник који потписује председник и секретар.

Члан 34.

Списак рочишта утврђује председник.

Члан 35.

Већања Суда правде јесу и остају тајна.

Члан 36.

Пресуде се образлажу. У њима се наводе имена судија који су учествовали у већању.

Члан 37.

Пресуде потписују председник и секретар. Оне се читају на јавној седници.

Члан 38.

Суд правде одлучује о трошковима.

Члан 39.

Председник Суда правде може, у скраћеном поступку, који може, уколико је то неопходно, одступати од појединих правила садржаних у овом статуту и који се утврђује у пословнику, одлучити о захтевима за суспензију извршења, како је предвиђено у члану 278. Уговора о функционисању Европске уније и члану 157. Уговора о ЕЗАЕ, или за одређивање привремених мера у складу са чланом 279. Уговора о функционисању Европске уније, или за суспензију принудног извршења у складу са чланом 299. став 4. Уговора о функционисању Европске уније или чланом 164. став 3. Уговора о ЕЗАЕ.

Овлашћења из става 1. може, под условима утврђеним у пословнику, вршити потпредседник Суда правде.

У случају спречености председника и потпредседника, замењује их други судија под условима утврђеним у пословнику.

Одлука председника или судије који га замењује је привремена и ни на који начин не утиче на одлуку Суда о главној ствари.

Члан 40.

Државе чланице и органи Уније се могу умешати у поступке пред Судом правде.

Исто право имају тела, службе и агенције Уније и свако друго лице ако учини вероватним свој правни интерес за исход поступка који се води пред Судом. Физичка или правна лица се не могу умешати у поступке између држава чланица, између органа Уније или између држава чланица и органа Уније.

Не доводећи у питање став 2, државе које нису државе чланице а које су стране у Споразуму о Европском економском простору, као и надзорни орган ЕФТА, наведен у том споразуму, могу да се умешају у поступке пред Судом када је у питању једна од области примене тог споразума.

Захтев да се умеша ограничен је на подржавање захтева једне од странака.

Члан 41.

Ако тужени, након што је уредно позван, не поднесе писани одговор на тужбу, против те странке доноси се пресуда због пропуштања. Против пресуде може се поднети приговор у року од месец дана од њеног достављања. Приговор не одлаже извршење пресуде због пропуштања, осим ако Суд правде не одлучи другачије.

Члан 42.

Државе чланице, органи, тела, службе и агенције Уније и сва друга физичка или правна лица могу, у случајевима и под условима који се утврђују пословником покренути поступак треће стране како би оспорили пресуду донету у поступку у ком нису учествовали ако та пресуда штети њиховим правима.

Члан 43.

Ако су значење или домаћај пресуде нејасни, Суд правде на захтев странке или органа Уније који учине вероватним свој правни интерес, даје тумачење.

Члан 44.

Предлог за понављање поступка може се поднети Суду правде само ако се сазна за нову чињеницу која може бити од одлучујућег значаја, а која у време доношења пресуде није била позната ни Суду ни странци која предлаже понављање поступка.

Понављање поступка отпочиње одлуком Суда у којој се изричито наводи постојање нове чињенице, признаје да је она таква да представља основ за понављање поступка и утврђује да је тиме предлог допуштен.

Предлог за понављање поступка не може се поднети након истека рока од десет година од дана доношења пресуде.

Члан 45.

Рокови који узимају у обзир удаљеност утврђују се пословником.

Истек рока не доводи у питање право странке, ако она докаже постојање непредвидивих околности или више силе.

Члан 46.

Поступци против Уније произашли из вануговорне одговорности не могу се покренути након истека рока од пет година од догађаја који представља основ за покретање поступка. Овај рок се прекида ако се покрене поступак пред Судом правде или ако је оштећени пре тог поступка поднео захтев надлежном органу Уније. У овом другом случају, поступак се мора покренути у року од два месеца који је предвиђен у члану 263. Уговора о функционисању Европске уније; по потреби се примењују одредбе члана 265. став 2. Уговора о функционисању Европске уније.

Овај члан такође се примењује на поступке против Европске централне банке у погледу вануговорне одговорности.

НАСЛОВ IV ОПШТИ СУД

Члан 47.

Члан 9. став 1, чл. 9а, 14. и 15, члан 17. ст. 1, 2, 4. и 5. и члан 18. примењују се на Општи суд и његове чланове.

Члан 3. став 4. и чл. 10, 11. и 14. примењују се *mutatis mutandis* на секретара Општег суда.

Члан 48.

Општи суд је састављен од:

- а) 40 судија од 25. децембра 2015. године;
- б) 47 судија од 1. септембра 2016. године;
- в) двоје судија из сваке државе чланице од 1. септембра 2019. године.

Члан 49.

Чланови Општег суда могу бити позвани да врше функцију општег правозаступника.

Дужност општег правозаступника је да, потпуно непристрасно и независно, на јавној седници, изнесе образложене ставове о одређеним предметима који су упућени Општем суду, како би помогао Општем суду у извршавању његових задатака.

Критеријуми за избор таквих предмета, као и поступци за именовање општих правозаступника утврђују се у пословнику Општег суда.

Члан који је позван да врши функцију општег правозаступника у неком предмету, не сме да учествује у одлучивању о њему.

Члан 50.

Општи суд заседа у већима састављеним од три, односно пет судија. Судије бирају председнике већа из својих редова. Председници већа од пет судија бирају се на три године. Они могу бити поново изабрани само једном.

Састав већа и додељивање предмета тим већима уређују се пословником. У одређеним случајевима, уређеним пословником, Општи суд може заседати у општој седници или као судија појединац.

Пословником се такође може предвидети да, у случајевима и под условима који су у њему утврђени, Општи суд заседа у Великом већу.

Члан 51.

Уз одступање од правила утврђеног у члану 256. став 1. Уговора о функционисању Европске уније, Суд правде је надлежан за тужбе из чл. 263. и 265. Уговора о функционисању Европске уније када их државе чланице подносе:

- а) због радње или пропуштања Европског парламента или Савета, или оба ова органа када одлучују заједно, изузев у случају:

—одлука које Савет доноси на основу члана 108. став 2. подстав 3. Уговора о функционисању Европске уније,

—аката које Савет доноси у складу са уредбом Савета у вези са мерама за заштиту трговине у смислу члана 207. Уговора о функционисању Европске уније,

—аката Савета којима Савет врши спроведбена овлашћења у складу са чланом 291. став 2. Уговора о функционисању Европске уније;

- б) због радње или пропуштања Комисије према члану 331. став 1. Уговора о функционисању Европске уније.

Суд правде такође је надлежан за тужбе из наведених чланова када их поднесе орган Уније због радње или пропуштања Европског парламента, Савета, оба ова органа када одлучују заједно или Комисије, или када их поднесе орган Уније због радње или пропуштања Европске централне банке.

Члан 52.

Председник Суда правде и председник Општег суда споразумно утврђују услове под којима службеници и други запослени додељени Суду правде пружају своје услуге Општем суду како би се омогућио његово деловање. Одређени службеници или други запослени одговорни су секретару Општег суда под руководством председника Општег суда.

Члан 53.

Поступак пред Општим судом уређен је Насловом III.

Даље и детаљније одредбе, ако је неопходно, утврђују се у пословнику. Пословник може одступити од члана 40. став 4. и члана 41. како би се узела у обзир посебна обележја спорова у области интелектуалне својине.

Без обзира на члан 20. став 4, општи правозаступник може изнети образложене ставове у писаном облику.

Члан 54.

Ако се тужба или други процесни поднесак упућен Општем суду грешком поднесе секретару Суда правде, он их одмах прослеђује секретару Општег суда; исто тако, ако се тужба или други процесни поднесак упућен Суду правде грешком поднесе секретару Општег суда, он га одмах прослеђује секретару Суда правде.

Ако Општи суд установи да није надлежан за расправљање и одлучивање по тужби за коју је надлежан Суд правде, он ту тужбу упућује Суду правде; исто тако, ако Суд правде установи да тужба спада у надлежност Општег суда, он ту тужбу упућује Општем суду, који се не може огласити ненадлежним.

Ако се пред Судом правде и Општим судом покрену поступци у којима су истакнути исти тужбени захтеви, у којима се поставља исто питање тумачења или се оспорава пуноважност истог акта, Општи суд може, након саслушања странака, застати са поступком, све док Суд правде не донесе пресуду или се, ако је тужба поднета у складу са чланом 263. Уговора о функционисању Европске уније, може огласити ненадлежним како би омогућио Суду правде да одлучи по таквим тужбама. У истим околностима, Суд правде такође може одлучити да застане са поступком ; у том случају наставља се поступак пред Општим судом.

Ако држава чланица и неки орган Уније побијају исти акт, Општи суд се оглашава ненадлежним како би Суд правде могао да одлучује по тим тужбама.

Члан 55.

Коначне одлуке Општег суда, делимичне одлуке о мериторним питањима или одлуке о процесним питањима у вези са приговором због ненадлежности или недопуштености, секретар Општег суда доставља свим странкама, као и свим државама чланицама и органима Уније, па и када се они нису умешали у поступак пред Општим судом.

Члан 56.

Суду правде може се поднети жалба, у року од два месеца од достављања одлуке против које је жалба поднета, против коначне одлуке Општег суда и одлука тог суда којима се само делимично одлучује о мериторним питањима или којима се одлучује о процесним питањима у вези са приговором због ненадлежности или недопуштености.

Жалбу може поднети свака странка чији захтеви, у целини или делимично, нису усвојени. Међутим, изузев држава чланица и органа Уније, умешачи могу поднети такву жалбу само ако их се одлука Општег суда непосредно тиче.

С изузетком предмета који се односе на спорове између Уније и њених запослених, жалбу такође могу поднети државе чланице и органи Уније који се нису умешали у поступак пред Општим судом. Те државе чланице и органи имају исти положај као и државе чланице или органи који су се умешали у првостепени поступак.

Члан 57.

Свако лице чији захтев да се умеша Општи суд одбије може се жалити Суду правде у року од две недеље од достављања одлуке о одбијању захтева.

Странке у поступку могу се жалити Суду правде против сваке одлуке Општег суда донете у складу са чл. 278. или 279. или чланом 299. став 4. Уговора о функционисању Европске уније или чланом 157. или чланом 164. став 3. Уговора о ЕЗАО у року од два месеца од њеног достављања.

О жалби из ст. 1. и 2. овог члана расправља се и одлучује према поступку из члана 39.

Члан 58.

Жалба Суду правде ограничена је на правна питања. Може се поднети због ненадлежности Општег суда, повреде поступка пред њим која штети интересима подносиоца жалбе, као и повреде права Уније од стране Општег суда.

Жалба није допуштена ако се односи само на висину трошкова или на то која странка има обавезу да их плати.

Члан 59.

Ако се жалба поднесе против одлуке Општег суда, поступак пред Судом правде састоји се из писменог и усменог дела. У складу са условима утврђеним у пословнику, Суд правде, након што саслуша општег правозаступника и странке, може одлучити без усменог поступка.

Члан 60.

Без довођења у питање чл. 278. и 279. Уговора о функционисању Европске уније и члана 157. Уговора о ЕЗАО, жалба нема одложно дејство.

Уз одступање од члана 280. Уговора о функционисању Европске уније, одлуке Општег суда којима се нека уредба оглашава ништавом производе дејство тек након истека рока из члана 56. став 1. овог статута или, ако је жалба поднета у том року, након одбијања жалбе, без довођења, међутим, у питање права странке да од Суда правде захтева, у складу са чл. 278. и 279. Уговора о функционисању Европске уније или чланом 157. Уговора о ЕЗАО, суспензију дејстава уредбе која је оглашена ништавом или одређивање друге привремене мере.

Члан 61.

Ако је жалба основана, Суд правде укида одлуку Општег суда. Он сам може донети коначну одлуку о предмету, ако то дозвољава стање поступка, или може вратити предмет на одлучивање Општем суду.

Ако се предмет враћа Општем суду, тај суд је у погледу правних питања везан одлуком Суда правде.

Ако је жалба коју су поднели држава чланица или орган Уније који се нису умешали у поступак пред Општим судом основана, Суд правде може, ако то сматра неопходним, навести која се дејства укинуте одлуке Општег суда сматрају коначним за странке у спору.

Члан 62.

У случајевима предвиђеним у члану 256. ст. 2. и 3. Уговора о функционисању Европске уније, ако први општи правозаступник сматра да постоји озбиљан ризик од нарушавања јединства или кохерентности права Уније, он може предложити да Суд правде преиспита одлуку Општег суда.

Предлог се мора поднети у року од једног месеца од достављања одлуке Општег суда. У року од једног месеца од пријема предлога првог општег правозаступника, Суд правде одлучује да ли је одлуку потребно преиспитати или не.

Члан 62а

Суд правде доноси одлуку о питањима која су предмет преиспитивања у хитном поступку на основу списка који му доставља Општи суд.

Лица из члана 23. овог статута и, у случајевима предвиђеним у члану 256. став 2. Уговора о ЕЗ, странке у поступку пред Општим судом имају право да доставе поднеске или писане наводе Суду правде у вези са питањима која су предмет преиспитивања у року прописаном у ту сврху.

Суд правде може одлучити да покрене усмени поступак пре доношења одлуке.

Члан 62б

У случајевима предвиђеним у члану 256. став 2. Уговора о функционисању Европске уније, без довођења у питање чл. 278. и 279. Уговора о функционисању Европске уније, предлози за преиспитивање и одлуке о покретању поступка преиспитивања немају одложно дејство. Ако Суд правде установи да одлука Општег суда нарушава јединство или кохерентност права Уније, он враћа предмет Општем суду, који је у погледу правних питања везан одлукама Суда правде; Суд правде може навести која се дејства одлуке Општег суда сматрају коначним за

странке у спору. Ако, међутим, имајући у виду резултате преиспитивања, исход поступка произлази из утврђеног чињеничног стања на којем се заснива одлука Општег суда, Суд правде доноси коначну одлуку.

У случајевима предвиђеним у члану 256. став 3. Уговора о функционисању Европске уније, када не постоје предлози за преиспитивање или одлуке о покретању поступка преиспитивања, одговори Општег суда на питања која су му постављена производе дејство по истеку рокова прописаних у ту сврху у члану 62. став 2. Ако се покрене поступак преиспитивања, одговори који су предмет преиспитивања производе дејство након тог поступка, осим ако Суд правде не одлучи другачије. Ако Суд правде установи да одлука Општег суда нарушава јединство или кохерентност права Уније, одговор Суда правде на питања која су предмет преиспитивања замењује онај који је дао Општи суд.

НАСЛОВ IVa СПЕЦИЈАЛИЗОВАНИ СУДОВИ

Члан 62в

Одредбе које се односе на надлежност, састав, организацију и поступак специјализованих судова основаних на основу члана 257. Уговора о функционисању Европске уније утврђене су у Анексу овог статута.

Европски парламент и Савет, у складу са чланом 257. Уговора о функционисању Европске уније, могу доделити привремене судије специјализованим судовима да би надоместили одсуство судија који су, иако се не сматрају потпуно онеспособљенима, спречени да учествују у одлучивању у предметима током дужег временског периода. У том случају Европски парламент и Савет утврђују услове под којима се именују привремене судије, њихова права и дужности, детаљна правила којима се уређује вршење њихових дужности и околности у којима они престају да врше те дужности.

НАСЛОВ V ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 63.

Пословници Суда правде и Општег суда садрже све одредбе неопходне за примену или, када је то потребно, за допуну овог статута.

Члан 64.

Правила за употребу језика која примењује Суд правде Европске уније, утврђују се уредбом коју Савет доноси једногласно. Ова уредба се усваја или на захтев Суда правде и након консултовања са Комисијом и Европским парламентом или на

предлог Комисије и након консултовања са Судом правде и Европским парламентом.

Док се не усвоје та правила, примењују се одредбе пословника Суда правде и пословника Општег суда којима се уређује употреба језика. Одступањем од чл. 253. и 254. Уговора о функционисању Европске уније, те одредбе могу се изменити или ставити ван снаге само уз једногласну сагласност Савета.

АНЕКС I СЛУЖБЕНИЧКИ ТРИБУНАЛ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

Члан 1.

Службенички трибунал Европске уније (у даљем тексту: Службенички трибунал) надлежан је у првом степену за спорове између Уније и њених запослених наведене у члану 270. Уговора о функционисању Европске уније, укључујући спорове између свих тела или агенција и њихових службеника у погледу којих је надлежност поверена Суду правде Европске уније.

Члан 2.

1. Службенички трибунал је састављен од седам судија. Ако то затражи Суд правде, Савет може, квалификованом већином, повећати број судија.

Судије се именују на период од шест година.

Судије којима истиче мандат могу бити поново именоване.

Упражњено место се попуњава именовањем новог судије на период од шест година.

2. Поред судија из става 1. подстав 1, именују се привремене судије да би се надоместило одсуство судија који су, иако се не сматрају потпуно онеспособљенима, спречени да учествују у одлучивању у предметима током дужег временског периода.

Члан 3.

1. Судије именује Савет, у складу са чланом 257. став 4. Уговора о функционисању Европске уније, након консултовања са одбором предвиђеним овим чланом. Приликом именовања судија, Савет се стара о томе да састав Службеничког трибунала буде уравнотежен у погледу именовања судија међу држављанима држава чланица на што широј географској основи, као и у погледу заступљених националних правних система.

2. Свако лице које је грађанин Уније и испуњава услове утврђене у члану 257. став 4. Уговора о функционисању Европске уније може се кандидовати. Савет, на

препоруку Суда правде, утврђује услове и појединости за подношење и обраду пријава за кандидатуру.

3. Оснива се одбор који се састоји од седам лица изабраних из редова бивших чланова Суда правде и Општег суда и правника признате стручности. Правила о чланству и правила рада одбора утврђује Савет, на препоруку председника Суда правде.

4. Одбор даје мишљење о подобности кандидата за вршење дужности судије Службеничког трибунала. Одбор свом мишљењу прилаже списак кандидата који имају најприкладније искуство на високом нивоу. Тај списак садржи најмање двоструко више имена кандидата од броја судија које именује Савет.

Члан 4.

1. Судије бирају председника Службеничког трибунала из својих редова, на период од три године. Он може бити поново изабран.

2. Службенички трибунал заседа у већима састављеним од три судије. У одређеним случајевима утврђеним његовим пословником, он може заседати у општој седници или у већу од пет судија или као судија појединац.

3. Председник Службеничког трибунала председава општој седници и већу од пет судија. Председници већа од три судије одређују се како је предвиђено у ставу 1. Ако је председник Службеничког трибунала члан већа од три судије, он председава том већу.

4. Надлежност и кворум опште седнице, као и састав већа и додељивање предмета већима уређују се пословником.

Члан 5.

Чл. 2–6, 14. и 15, члан 17. ст. 1, 2. и 5. и члан 18. Статута Суда правде Европске уније примењују се на Службенички трибунал и његове чланове.

Заклетва из члана 2. Статута полаже се пред Судом правде, а одлуке из чл. 3, 4. и 6. Статута Суд правде доноси након консултовања са Службеничким трибуналом.

Члан 6.

1. Службеничком трибуналу помажу одељења Суда правде и Општег суда. Председник Суда правде или, у одговарајућим случајевима, председник Општег суда, утврђује у договору са председником Службеничког трибунала услове под којима службеници и други запослени додељени Суду правде или Општи суд пружају услуге Службеничком трибуналу, како би се омогућило његово деловање. Одређени службеници или други запослени одговорни су секретару Службеничког трибунала под руководством председника тог Трибунала.

2. Службенички трибунал именује свог секретара и утврђује правила којима се уређује његов положај. Члан 3. став 4. и чл. 10, 11. и 14. Статута Суда правде Европске уније примењују се на секретара Трибунала.

Члан 7.

1. Поступак пред Службеничким трибуналом уређен је Насловом III Статута Суда правде Европске уније, с изузетком чл. 22. и 23. Даље и детаљније одредбе, ако је неопходно, утврђују се у пословнику.

2. Одредбе које се односе на употребу језика у Општем суду примењују се и на Службенички трибунал.

3. Писана фаза поступка обухвата подношење тужбе и одговора на тужбу, осим ако Службенички трибунал не одлучи да је неопходна друга размена поднесака. Ако дође до друге размене, Службенички трибунал може, уз сагласност странака, одлучити без спровођења усменог поступка.

4. У свим фазама поступка, укључујући и фазу подношења тужбе, Службенички трибунал може испитати могућности за мирно решавање спора и може покушати да олакша такво решавање.

5. Службенички трибунал одлучује о трошковима. Уз поштовање посебних одредаба пословника, странци која изгуби спор налаже се да плати трошкове, ако суд тако одлучи.

Члан 8.

1. Ако се тужба или други процесни поднесак упућени Службеничком трибуналу грешком поднесу секретару Суда правде или Општег суда, они их одмах прослеђују секретару Службеничког трибунала. Исто тако, када се тужба или други процесни поднесак упућени Суду правде или Општем суду грешком поднесу секретару Службеничког трибунала, он их одмах прослеђује секретару Суда правде или Општег суда.

2. Ако Службенички трибунал установи да није надлежан за расправљање и одлучивање по тужби за коју је надлежан Суд правде или Општи суд, он ту тужбу упућује Суду правде или Општем суду. Исто тако, ако Суд правде или Општи суд установи да тужба спада у надлежност Службеничког трибунала, суд ту тужбу упућује Службеничком трибуналу, који се не може огласити ненадлежним.

3. Ако се пред Службеничким трибуналом и Општим судом покрену поступци у којима се поставља исто питање тумачења или се оспорава пуноважност истог акта, Службенички трибунал може, након саслушања странака, застати са поступком све док Општи суд не донесе пресуду.

Ако се пред Службеничким трибуналом и Општим судом покрену поступци у којима су истакнути исти тужбени захтеви, Службенички трибунал оглашава се ненадлежним како би омогућио да у тим предметима поступа Општи суд.

Члан 9.

Општем суду може се поднети жалба, у року од два месеца од достављања одлуке против које је жалба поднета, против коначне одлуке Службеничког трибунала и одлука тог трибунала којима се само делимично одлучује о мериторним питањима или којима се одлучује о процесним питањима у вези са приговором због ненадлежности или недопуштености.

Жалбу може поднети свака странка чији захтеви, у целини или делимично, нису усвојени. Међутим, изузев држава чланица и органа Уније, умешачи могу поднети такву жалбу само ако их се одлука Службеничког трибунала непосредно тиче.

Члан 10.

1. Свако лице чији захтев да се умеша Службенички трибунал одбије, може се жалити Општем суду у року од две недеље од достављања одлуке о одбијању захтева.

1. Странке у поступку могу се жалити Општем суду против сваке одлуке Службеничког трибунала донете у складу са чл. 278. или 279. или чланом 299. став 4. Уговора о функционисању Европске уније или чланом 157. или чланом 164. став 3. Уговора о ЕЗАЕ у року од два месеца од њеног достављања.

3. Председник Општег суда може, у скраћеном поступку, који може, уколико је то неопходно, одступати од појединих правила садржаних у овом анексу и који се утврђује у пословнику Општег суда, одлучивати о жалбама поднетим у складу са ст. 1. и 2.

Члан 11.

1. Жалба Општем суду ограничена је на правна питања. Може се поднети због ненадлежности Службеничког трибунала, повреде поступка пред њим која штети интересима подносиоца жалбе, као и повреде права Уније од стране Трибунала.

2. Жалба није допуштена ако се односи само на висину трошкова или на то која странка има обавезу да их плати.

Члан 12.

1. Без довођења у питање чл. 278. и 279. Уговора о функционисању Европске уније и члана 157. Уговора о ЕЗАЕ, жалба Општем суду нема одложно дејство.

2. Ако се жалба поднесе против одлуке Службеничког трибунала, поступак пред Општим судом састоји се из писменог и усменог дела. У складу са условима утврђеним у пословнику, Општи суд, након што саслуша странке, може одлучити без усменог поступка.

Члан 13.

1. Ако је жалба основана, Општи суд укида одлуку Службеничког трибунала и сам доноси одлуку о предмету. Он враћа предмет Службеничком трибуналу на одлучивање ако му стање поступка не омогућава да сам донесе одлуку.

2. Ако је предмет враћен Службеничком трибуналу, Трибунал је у погледу правних питања везан одлуком Општег суда.

ПРОТОКОЛ О СЕДИШТИМА ОРГАНА И ОДРЕЂЕНИХ ТЕЛА, СЛУЖБИ И АГЕНЦИЈА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

ПРЕДСТАВНИЦИ ВЛАДА ДРЖАВА ЧЛАНИЦА,

ИМАЈУЋИ У ВИДУ члан 341. Уговора о функционисању Европске уније и члан 189. Уговора о оснивању Европске заједнице за атомску енергију,

ПОДСЕЋАЈУЋИ НА И ПОТВРЂУЈУЋИ Одлуку од 8. априла 1965. године и не доводећи у питање одлуке о седишту будућих органа, тела, служби и агенција,

СПОРАЗУМЕЛИ СУ СЕ О следећим одредбама, које се прилажу уз Уговор о Европској унији, Уговор о функционисању Европске уније и Уговор о оснивању Европске заједнице за атомску енергију:

Једини члан

- а) Седиште Европског парламента је у Стразбуру, где се одржава 12 месечних пленарних седница, укључујући седницу о буџету. Додатне пленарне седнице одржавају се у Бриселу. Одбори Европског парламента састају се у Бриселу. Генерални секретаријат Европског парламента и његове службе остају у Луксембургу.
- б) Седиште Савета је у Бриселу. У току априла, јуна и октобра, Савет одржава састанке у Луксембургу.
- в) Седиште Комисије је у Бриселу. Службе наведене у чл. 7, 8. и 9. Одлуке од 8. априла 1965. године установљавају се у Луксембургу.
- г) Седиште Суда правде Европске уније је у Луксембургу.
- д) Седиште Ревизорског суда је у Луксембургу.
- ђ) Седиште Економског и социјалног комитета је у Бриселу.
- е) Седиште Комитета региона је у Бриселу.
- ж) Седиште Европске инвестиционе банке је у Луксембургу.
- з) Седиште Европске централне банке је у Франкфурту.
- и) Седиште Европске полицијске канцеларије (Европола) је у Хагу.

ПРОТОКОЛ О ПРИВИЛЕГИЈАМА И ИМУНИТЕТИМА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

ВИСОКЕ СТРАНЕ УГОВОРНИЦЕ,

УЗИМАЈУЋИ У ОБЗИР да, у складу са чланом 343. Уговора о функционисању Европске уније и чланом 191. Уговора о оснивању Европске заједнице за атомску енергију (ЕЗАЕ), Европска унија и ЕЗАЕ на територији држава чланица уживају привилегије и имунитете неопходне за извршавање њихових задатака,

СПОРАЗУМЕЛЕ СУ СЕ о следећим одредбама, које се прилажу уз Уговор о Европској унији, Уговор о функционисању Европске уније и Уговор о оснивању Европске заједнице за атомску енергију:

ПОГЛАВЉЕ I ИМОВИНА, ФОНДОВИ, СРЕДСТВА И ПОСЛОВИ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

Члан 1.

Просторије и зграде Уније неповредиве су. Оне су изузете од претреса, реквизиције, конфискације или експропријације. Имовина и средства Уније не могу бити предмет управне или судске мере ограничења без одобрења Суда правде.

Члан 2.

Архива Уније је неповредива.

Члан 3.

Унија, њена средства, приходи и остала имовина изузети су од свих директних пореза.

Владе држава чланица, када год је то могуће, предузимају одговарајуће мере ради умањења, односно повраћаја износа индиректних пореза или пореза на промет који су укључени у цену покретне или непокретне имовине, када Унија, за своју службену употребу, обави куповину већег обима по цени у коју су укључени порези ове врсте. Међутим, ове одредбе не примењују се ако за последицу имају нарушавање конкуренције унутар Уније.

Не одобрава се изузимање од пореза и дажбина који представљају само накнаду за јавне комуналне услуге.

Члан 4.

Унија је изузета од свих царинских дажбина, забрана и ограничења увоза и извоза за предмете намењене службеној употреби: тако увезеним предметима не може се

располагати, уз новчану накнаду или без ње, на територији земље у коју су увезени, осим под условима које одобри влада те земље.

Унија је такође изузета од свих царинских дажбина, забрана и ограничења увоза и извоза за своје публикације.

ПОГЛАВЉЕ II КОМУНИКАЦИЈА И ПРОПУСНИЦЕ (*LAISSEZ-PASSER*)

Члан 5. (бивши члан 6)

Органи Уније у својој службеној комуникацији и при преносу свих својих докумената на територији сваке државе чланице уживају исти третман који та држава признаје дипломатским представништвима.

Службена преписка и друга службена комуникација органа Уније не подлежу цензури.

Члан 6. (бивши члан 7)

Пропуснице (*laissez-passer*) у облику који пропише Савет простом већином а које органи држава чланица признају као важећу путну исправу, председници органа Уније могу издати члановима тих органа и запосленима у тим органима. Ове пропуснице (*laissez-passer*) издају се службеницима и другим запосленима под условима утврђеним у правилима о службеницима и условима запослења других запослених у Унији.

Комисија може закључивати споразуме којима се ове пропуснице (*laissez-passer*) признају као важеће путне исправе на територији трећих земаља.

ПОГЛАВЉЕ III ЧЛАНОВИ ЕВРОПСКОГ ПАРЛАМЕНТА

Члан 7. (бивши члан 8)

Никакво административно нити било које друго ограничење не може се наметнути у погледу слободног кретања чланова Европског парламента који путују у место заседања Европског парламента или из њега.

Члановима Европског парламента, у погледу царинске и девизне контроле:

- а) њихове владе признају исте олакшице које признају високим службеницима који путују у иностранство у привремене службене мисије;

- б) владе других држава чланица признају исте олакшице које признају представницима страних влада у привременим службеним мисијама.

*Члан 8.
(бивши члан 9)*

Против чланова Европског парламента не може се водити истрага, они не могу бити лишени слободе нити се против њих може водити судски поступак због израженог мишљења или гласања у вршењу њихових дужности.

*Члан 9.
(бивши члан 10)*

Током заседања Европског парламента, његови чланови уживају:

- а) на територији своје државе, имунитете који се признају члановима њиховог парламента;
- б) на територији сваке друге државе чланице, имунитет од сваке мере лишавања слободе и вођења судских поступака.

Имунитет исто тако важи за чланове и када путују у место заседања Европског парламента, и из њега.

Када је члан затечен у извршењу кривичног дела, позивање на имунитет није могуће и Европски парламент се не може спречити да користи своје право да укине имунитет једном од својих чланова.

**ПОГЛАВЉЕ IV
ПРЕДСТАВНИЦИ ДРЖАВА ЧЛАНИЦА КОЈИ УЧЕСТВУЈУ У РАДУ
ОРГАНА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ**

*Члан 10.
(бивши члан 11)*

Представници држава чланица који учествују у раду органа Уније, њихови саветници и стручњаци за одређене области, приликом вршења својих дужности и током путовања у место заседања и из њега, уживају уобичајене привилегије, имунитете или олакшице.

Овај члан се примењује и на чланове саветодавних тела Уније.

ПОГЛАВЉЕ V

СЛУЖБЕНИЦИ И ДРУГИ ЗАПОСЛЕНИ У ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ

Члан 11. (бивши члан 12)

На територији сваке државе чланице и без обзира на њихово држављанство, службеници и други запослени у Унији:

- а) уз поштовање одредаба Уговора које се, с једне стране, односе на правила о одговорности службеника и других запослених према Унији, и, с друге стране, на надлежност Суда правде Европске уније у споровима између Уније и њених службеника и других запослених, који уживају имунитет од судских поступака у погледу радњи које су предузели у службеном својству, укључујући и изговорене или написане речи. Они тај имунитет уживају и након престанка њиховог мандата;
- б) заједно са својим супружницима и издржаваним члановима породице, не подлежу имиграционим ограничењима или формалностима у вези са пријавом боравка странаца;
- в) у погледу валутних или девизних прописа, признају им се исте олакшице као оне које се обично признају службеницима међународних организација;
- г) уживају право да без плаћања дажбина увозе свој намештај и друге предмете за личну употребу приликом првог ступања на дужност у датој земљи, као и право да без плаћања дажбина извозе свој намештај и друге предмете за личну употребу по престанку дужности у тој земљи, у оба случаја под условима које влада земље у којој се остварује ово право сматра неопходним;
- д) имају право да без плаћања дажбина увезу моторно возило за личну употребу, купљено у земљи њиховог последњег боравка или у земљи чији су држављани под условима који важе на домаћем тржишту у тој земљи, као и да га без плаћања дажбина поново извезу, у оба случаја под условима које влада дате земље сматра неопходним.

Члан 12. (бивши члан 13)

Службеници и други запослени у Унији обавезни су да у корист Уније плаћају порез на плате, зараде и примања које им исплаћује Унија, у складу са условима и поступком које утврђују Европски парламент и Савет, уредбама, у складу са редовним законодавним поступком и након консултовања са одговарајућим органима.

Они су изузети од националних пореза на плате, зараде и примања које им исплаћује Унија.

Члан 13.
(бивши члан 14)

Када се примењују порези на доходак, на имовину и на наслеђе, као и конвенције о избегавању двоструког опорезивања закључене између држава чланица Уније, службеници и други запослени у Унији који се, искључиво због вршења дужности у служби Уније, настане на територији државе чланице која није земља њихове пореске резидентности у тренутку када ступе у службу Уније, сматра се, и у земљи стварног боравка, и у земљи пореске резидентности, да су задржали своје пребивалиште у овој другој земљи под условом да је она чланица Уније. Ова одредба се примењује и на њихове супружнике, уколико се они не баве сопственом плаћеном професионалном делатношћу, као и на децу коју издржавају и о којој се старају лица из овог члана.

Покретна имовина која припада лицима из претходног става, која се налази на територији земље у којој она бораве, изузета је од пореза на наслеђе у тој земљи; за потребе утврђивања тог пореза сматра се да се ова имовина налази у земљи њихове пореске резидентности, уз поштовање права трећих земаља и евентуалну примену одредаба међународних конвенција о двоструком опорезивању.

Ниједно пребивалиште стечено искључиво због вршења дужности у служби других међународних организација не узима се у обзир приликом примене одредаба овог члана.

Члан 14.
(бивши члан 15)

Европски парламент и Савет, уредбама, у складу са редовним законодавним поступком и након консултовања са одговарајућим органима, утврђују систем давања социјалне сигурности за службенике и друге запослене у Унији.

Члан 15.
(бивши члан 16)

Европски парламент и Савет, уредбама, у складу са редовним законодавним поступком и након консултовања са другим одговарајућим органима, одређују категорије службеника и других запослених у Унији на које се, у целини или делимично, примењују одредбе члана 11, члана 12. став 2. и члана 13.

Имена, звања и адресе службеника и других запослених обухваћених овим категоријама периодично се достављају владама држава чланица.

ПОГЛАВЉЕ VI
**ПРИВИЛЕГИЈЕ И ИМУНИТЕТИ МИСИЈА ТРЕЋИХ ЗЕМАЉА
АКРЕДИТОВАНИХ ПРИ ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ**

*Члан 16.
(бивши члан 17)*

Држава чланица на чијој се територији налази седиште Уније признаје уобичајене дипломатске имунитете и привилегије мисијама трећих земаља акредитованим при Унији.

ПОГЛАВЉЕ VII
ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

*Члан 17.
(бивши члан 18)*

Привилегије, имунитети и олакшице признају се службеницима и другим запосленима у Унији искључиво у интересу Уније.

Сваки орган Уније дужан је да укине имунитет признат службенику или другом запосленом када год тај орган сматра да укидање тог имунитета није у супротности са интересима Уније.

*Члан 18.
(бивши члан 19)*

У сврху примене овог протокола, органи Уније сарађују са надлежним органима датих држава чланица.

*Члан 19.
(бивши члан 20)*

Чл. 11–14. и члан 17. примењују се на председника Европског савета.

Они се такође примењују на чланове Комисије.

*Члан 20.
(бивши члан 21)*

Чл. 11–14. и члан 17. примењују се на судије, опште правозаступнике, секретаре и помоћне известиоце Суда правде Европске уније, не доводећи у питање одредбе члана 3. Протокола о Статуту Суда правде Европске уније које се односе на имунитет судија и општих правозаступника од судских поступака.

Члан 21.
(бивши члан 22)

Овај протокол такође се примењује на Европску инвестициону банку, чланове њених органа, њено особље, као и на представнике држава чланица који учествују у њеним активностима, без довођења у питање одредаба Протокола о Статуту Банке.

Европска инвестициона банка је, поред тога, изузета од свих облика опорезивања или сличних намета приликом сваког повећања њеног капитала, као и различитих формалности које могу бити у вези са тим у држави у којој Банка има седиште. Слично томе, њено распуштање или ликвидација не узрокују било какве намете. Коначно, активности Банке и њених органа које се обављају у складу са њеним статутом, не подлежу порезу на промет.

Члан 22.
(бивши члан 23)

Овај протокол такође се примењује на Европску централну банку, чланове њених органа и њене запослене, без довођења у питање одредаба Протокола о Статуту Европског система централних банака и Европске централне банке.

Европска централна банка је, поред тога, изузета од свих облика опорезивања или сличних намета приликом сваког повећања њеног капитала, као и различитих формалности које могу бити у вези са тим у држави у којој Банка има седиште. Активности Банке и њених органа које се обављају у складу са Статутом Европског система централних банака и Европске централне банке, не подлежу порезу на промет.

ПРОТОКОЛ О ЧЛАНУ 40.3.3. УСТАВА ИРСКЕ

ВИСОКЕ СТРАНЕ УГОВОРНИЦЕ,

СПОРАЗУМЕЛЕ СУ СЕ о следећим одредбама, које се прилажу уз Уговор о Европској унији, Уговор о функционисању Европске уније и Уговор о оснивању Европске заједнице за атомску енергију:

Ниједна одредба Уговорâ, ни Уговора о оснивању Европске заједнице за атомску енергију нити уговора и аката којима се мењају или допуњују ти уговори, у Ирској не утиче на примену члана 40.3.3. Устава Ирске.

ПРОТОКОЛ О ПРЕЛАЗНИМ ОДРЕДБАМА

ВИСОКЕ СТРАНЕ УГОВОРНИЦЕ,

С ОБЗИРОМ на то да је, како би се организовао прелаз са одредаба о органима из Уговорâ примењиваних пре ступања на снагу Уговора из Лисабона на одредбе садржане у том уговору, неопходно да се утврде прелазне одредбе,

СПОРАЗУМЕЛЕ СУ СЕ О следећим одредбама, које се прилажу уз Уговор о Европској унији, Уговор о функционисању Европске уније и Уговор о оснивању Европске заједнице за атомску енергију:

Члан 1.

У овом протоколу реч „Уговори” означава Уговор о Европској унији, Уговор о функционисању Европске уније и Уговор о оснивању Европске заједнице за атомску енергију.

НАСЛОВ I ОДРЕДБЕ О ЕВРОПСКОМ ПАРЛАМЕНТУ

Члан 2.

1. За део мандата сазива парламента 2009–2014. године који преостаје након дана ступања на снагу овог члана и уз одступање од члана 189. став 2. и члана 190. став 2. Уговора о оснивању Европске заједнице и члана 107. став 2. и члана 108. став 2. Уговора о оснивању Европске заједнице за атомску енергију, који су били на снази у време одржавања избора за Европски парламент у јуну 2009. године, и уз одступање од броја места предвиђених у члану 14. став 2. подстав 1. Уговора о Европској унији, следећих 18 места додаће се постојећем броју од 736 места, чиме се привремено повећава укупан број чланова Европског парламента на 754 до краја мандата сазива парламента 2009–2014. године:

Бугарска	1	Холандија	1
Шпанија	4	Аустрија	2
Француска	2	Пољска	1
Италија	1	Словенија	1
Летонија	1	Шведска	2
Малта	1	Уједињено Краљевство	1

2. Одступајући од члана 14. став 3. Уговора о Европској унији, дате државе чланице одредиће лица која ће попунити додатна места наведена у ставу 1, у складу са законодавством сваке од тих држава чланица и под условом да су та лица изабрана на општим непосредним изборима:

- а) на *ad hoc* општим непосредним изборима у датим државама чланицама, у складу са одредбама које се примењују за изборе за Европски парламент;

- б) уз упућивање на резултате избора за Европски парламент одржане од 4. до 7. јуна 2009. године; или
- в) тако што је парламент дате државе чланице из својих редова именовао потребан број чланова, у складу са поступком који утврди свака од тих држава чланица;
3. У складу са чланом 14. став 2. подстав 2. Уговора о Европској унији, Европски савет доноси одлуку којом се утврђује састав Европског парламента, благовремено, пре избора за Европски парламент 2014. године.

НАСЛОВ II ОДРЕДБЕ О КВАЛИФИКОВАНОЈ ВЕЋИНИ

Члан 3.

1. У складу са чланом 16. став 4. Уговора о Европској унији, одредбе тог става и члана 238. став 2. Уговора о функционисању Европске уније које се односе на одређивање квалификоване већине у Европском савету и Савету производе дејство од 1. новембра 2014. године.
2. Од 1. новембра 2014. године до 31. марта 2017. године, када се неки акт доноси квалификованом већином, члан Савета може затражити да он буде донет квалификованом већином одређеном у ставу 3. У том случају примењују се ст. 3. и 4.
3. До 31. октобра 2014. године, следеће одредбе остају на снази, без довођења у питање члана 235. став 1. подстав 2. Уговора о функционисању Европске уније.

За акте Европског савета и Савета за које је потребна квалификована већина, гласови чланова пондеришу се на следећи начин:

Белгија	12	Литванија	7
Бугарска	10	Луксембург	4
Република Чешка	12	Мађарска	12
Данска	7	Малта	3
Немачка	29	Холандија	13
Естонија	4	Аустрија	10
Ирска	7	Пољска	27
Грчка	12	Португал	12
Шпанија	27	Румунија	14
Француска	29	Словенија	4
Хрватска	7	Словачка	7
Италија	29	Финска	7
Кипар	4	Шведска	10
Летонија	4	Уједињено Краљевство	29

Акти се доносе ако добију најмање 260 гласова „за” који представљају већину чланова, ако се, према Уговорима, морају донети на предлог Комисије. У другим случајевима одлуке се доносе ако добију најмање 260 гласова „за” који представљају најмање две трећине чланова.

Када акт доноси Европски савет или Савет квалификованом већином, члан Европског савета или Савета може да затражи проверу како би се обезбедило да државе чланице које чине квалификовану већину представљају најмање 62% укупног становништва Уније. Ако се утврди да то није случај, акт неће бити донет.

4. До 31. октобра 2014. године, у случајевима када, према Уговорима, у гласању не учествују сви чланови Савета, наиме у случајевима када се упућује на квалификовану већину одређену у члану 238. став 3. Уговора о функционисању Европске уније, квалификована већина се одређује као исти удео пондерисаних гласова и исти удео броја чланова Савета и, ако је потребно, исти проценат становништва датих држава чланица како је утврђено у ставу 3. овог члана.

НАСЛОВ III ОДРЕДБЕ О САСТАВИМА САВЕТА

Члан 4.

До ступања на снагу одлуке из члана 16. став 6. подстав 1. Уговора о Европској унији, Савет може да се састаје у саставима утврђеним у подст. 2. и 3. тог става, као и у другим саставима са списка који је утврђен одлуком Савета за опште послове, који одлучује простом већином.

НАСЛОВ IV ОДРЕДБЕ О КОМИСИЈИ, УКЉУЧУЈУЋИ ВИСОКОГ ПРЕДСТАВНИКА УНИЈЕ ЗА СПОЉНЕ ПОСЛОВЕ И БЕЗБЕДНОСНУ ПОЛИТИКУ

Члан 5.

Чланови Комисије који врше своје дужности на дан ступања на снагу Уговора из Лисабона остају на дужности до окончања свог мандата. Међутим, на дан именовања високог представника Уније за спољне послове и безбедносну политику, окончава се мандат члана који има исто држављанство као и високи представник.

НАСЛОВ V ОДРЕДБЕ О ГЕНЕРАЛНОМ СЕКРЕТАРУ САВЕТА, ВИСОКОМ ПРЕДСТАВНИКУ ЗА ЗАЈЕДНИЧКУ СПОЉНУ И БЕЗБЕДНОСНУ ПОЛИТИКУ И ЗАМЕНИКУ ГЕНЕРАЛНОГ СЕКРЕТАРА САВЕТА

Члан 6.

Мандат генералног секретара Савета, високог представника за заједничку спољну и безбедносну политику и заменика генералног секретара Савета окончава се на

дан ступања на снагу Уговора из Лисабона. Савет именује генералног секретара у складу са чланом 240. став 2. Уговора о функционисању Европске уније.

НАСЛОВ VI ОДРЕДБЕ О САВЕТОДАВНИМ ТЕЛИМА

Члан 7.

До ступања на снагу одлуке из члана 301. Уговора о функционисању Европске уније, чланови Економског и социјалног комитета распоређују се на следећи начин:

Белгија	12	Литванија	9
Бугарска	12	Луксембург	6
Република Чешка	12	Мађарска	12
Данска	9	Малта	5
Немачка	24	Холандија	12
Естонија	7	Аустрија	12
Ирска	9	Пољска	21
Грчка	12	Португал	12
Шпанија	21	Румунија	15
Француска	24	Словенија	7
Хрватска	9	Словачка	9
Италија	24	Финска	9
Кипар	6	Шведска	12
Летонија	7	Уједињено Краљевство	24

Члан 8.

До ступања на снагу одлуке из члана 305. Уговора о функционисању Европске уније, чланови Комитета региона распоређују се на следећи начин:

Белгија	12	Литванија	9
Бугарска	12	Луксембург	6
Република Чешка	12	Мађарска	12
Данска	9	Малта	5
Немачка	24	Холандија	12
Естонија	7	Аустрија	12
Ирска	9	Пољска	21
Грчка	12	Португал	12
Шпанија	21	Румунија	15
Француска	24	Словенија	7
Хрватска	9	Словачка	9
Италија	24	Финска	9
Кипар	6	Шведска	12
Летонија	7	Уједињено Краљевство	24

НАСЛОВ VII
ПРЕЛАЗНЕ ОДРЕДБЕ О АКТИМА ДОНЕТИМ НА ОСНОВУ НАСЛОВА V
И VI УГОВОРА О ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ ПРЕ СТУПАЊА НА СНАГУ
УГОВОРА ИЗ ЛИСАБОНА

Члан 9.

Акти органа, тела, служби и агенција Уније донети на основу Уговора о Европској унији пре ступања на снагу Уговора из Лисабона производе правно дејство све док ти акти не буду стављени ван снаге, поништени или измењени при спровођењу Уговорâ. Исто се примењује на споразуме закључене између држава чланица на основу Уговора о Европској унији.

Члан 10.

1. Као прелазна мера у погледу аката Уније у области полицијске и правосудне сарадње у кривичним стварима који су донети пре ступања на снагу Уговора из Лисабона, овлашћења органа на дан ступања на снагу тог уговора су следећа: овлашћења Комисије на основу члана 258. Уговора о функционисању Европске уније не примењују се, а овлашћења Суда правде Европске уније на основу Наслова VI Уговора о Европској унији, у верзији која је на снази пре ступања на снагу Уговора из Лисабона, остају иста, укључујући случајеве када су призната на основу члана 35. став 2. наведеног Уговора о Европској унији.

2. Измена акта из става 1. подразумева примену овлашћења органа из тог става како је утврђено у Уговорима у погледу измењеног акта за оне државе чланице на које се примењује измењени акт.

3. У сваком случају, прелазна мера из става 1. престаје да има дејство пет година након дана ступања на снагу Уговора из Лисабона.

4. Најкасније шест месеци пре истека прелазног периода из става 3, Уједињено Краљевство може обавестити Савет да, у погледу аката из става 1, не прихвата овлашћења органа из става 1. како је утврђено у Уговорима. У случају да је Уједињено Краљевство упутило такво обавештење, сви акти из става 1. престају да се примењују на њега од дана истека прелазног периода из става 3. Овај подстав се не примењује у погледу измењених аката који се примењују на Уједињено Краљевство како је наведено у ставу 2.

Савет, квалификованом већином на предлог Комисије, утврђује потребне последичне и прелазне мере. Уједињено Краљевство не учествује у доношењу ове одлуке. Квалификована већина Савета се одређује у складу са чланом 238. став 3. тачка а) Уговора о функционисању Европске уније.

Савет, квалификованом већином на предлог Комисије, може такође донети одлуку којом се утврђује да Уједињено Краљевство сноси, ако их има, директне финансијске последице које неизоставно и неизбежно настају као резултат престанка његовог учешћа у тим актима.

5. Уједињено Краљевство може, накнадно у сваком тренутку, обавестити Савет о својој жељи да учествује у актима које је престало да примењује у складу са ставом 4. подстав 1. У том случају се примењују релевантне одредбе Протокола о шенгенским правним тековинама интегрисаним у оквир Европске уније или Протокола о позицији Уједињеног Краљевства и Ирске у погледу простора слободе, безбедности и правде, у зависности од случаја. Овлашћења органа у погледу тих аката јесу она која су утврђена у Уговорима. Када поступају на основу одговарајућих протокола, органи Уније и Уједињено Краљевство настоје да поново успоставе што је могуће веће учешће Уједињеног Краљевства у правним тековинама Уније у области простора слободе, безбедности и правде, без озбиљног утицаја на практично функционисање њихових различитих делова, при чему поштује кохерентност тих делова.